

Kvalitet, dokumentation og vidensbaseret praksis

**BAGGRUNDSMATERIALE
TIL HOVEDBESTYRELSENS TEMADISKUSSION
den 6. – 7. september 2006**

SOCIALPÆDAGOGERNES LANDSFORBUND
Socialfaglig afdeling, august 2006

Forord

Denne samling af materiale omfatter en status på forbundets arbejde med kvalitetsudvikling siden hovedbestyrelsen sidst diskuterede temaet i juni 2000. Dernæst følger et sammendrag af dialogen med en række aktører på kvalitetsområdet, som forbundet samlede i slutningen af november 2005 for at bringe SL's holdninger, visioner, mål, strategier og initiativer til diskussion.

Det tredje dokument om "Viden som fundament for faget" er en sammenfatning af delegationernes indlæg på kongressen i november 2004. Afslutningsvis følger SL's politikpapir om kvalitetsarbejde på det socialpædagogiske område sådan, som det er vedtaget i Hovedbestyrelsen juni 2000.

Dette materiale er samlet for at give hovedbestyrelsen en baggrund for dens temadiskussion om "Kvalitet, dokumentation og videnbaseret praksis". Denne materialesamling er ikke i sig selv til diskussion. Derfor kan den alligevel godt tænkes at sætte en diskussion i gang al den stund, at man kan være uenig i, hvad materialet beskriver, men det er, som sagt, et baggrundsmateriale til diskussionen om politikpapiret "Kvalitet, dokumentation og vidensbaseret praksis – SL's overordnede syn på viden som fundament for det socialpædagogiske arbejde".

Forretningsudvalget

Indholdsfortegnelse

Kvalitet, dokumentation og formidling - en status på forbundets arbejde med kvalitetsudvikling	side 4
Dialogmøde - om SL´s arbejde med kvalitetsudvikling	15
Viden som fundament for faget - en sammenfatning af delegationernes indlæg på kongressen 2005	19
SL-politikpapir om kvalitetsarbejde på det socialpædagogiske arbejdsområde	30

Kvalitet, dokumentation og formidling - en status på forbundets arbejde med kvalitetsudvikling

Det politiske grundlag

I juni 2000 vedtog hovedbestyrelsen SL-papir om Kvalitetsarbejde på det socialpædagogiske arbejdsområde. I dette politikpapir formulerede hovedbestyrelsen sine synspunkter på og holdninger til forbundets arbejde med kvalitet. Hovedbestyrelsen tilkendegav, at SL som forbund skulle forholde sig offensivt til kvalitetsudvikling, at arbejdet med kvalitet vil forbedre den socialpædagogiske indsats, styrke faget og arbejdsglæden. Politikpapiret fastslår, at for SL er kvalitetsarbejde ensbetydende med udvikling og læring, dokumentation og synliggørelse.

Den konkrete indsats skulle blandt andet resultere i et eller flere redskaber til at dokumentere pædagogisk kvalitet på den enkelte arbejdsplads. Forbundet skulle arbejde for at få etableret forsøg med nye evalueringsmetoder baseret på en grundholdning om, at måling og evaluering er systematiske iagttagelser, der skal belyse, men ikke erstatte, den socialfaglige vurdering.

I forlængelse af diskussionen i hovedbestyrelsen, om SL's overordnede syn på arbejdet med kvalitet i socialpædagogisk arbejde, blev der taget initiativ til

- udarbejdelsen af hæftet: "Og hvad kan vi så lære af det? – resultatmåling som bidrag til læring og kvalitetsudvikling" og
- beskrivelsen af et personalepolitisk samarbejdsprojekt mellem Amtsrådsforeningen, Socialpædagogernes Landsforbund og Det Kommunale Kartel, som fik titlen: "Formidling af pædagogisk praksis".

Hæftet: "Og hvad kan vi så lære af det? – resultatmåling som bidrag til læring og kvalitetsudvikling" blev præsenteret på en stor Kvalitetskonference i november 2000. En konference – som kastede en meget stor politisk opmærksomhed af sig - og siden hen blev fulgt af endnu en kvalitetskonference i Det Kommunale Kartel (marts 2001).

Henover sommeren (2001) iværksatte forbundet og Foreningen Danske Døgninstitutioner en undersøgelse "Kvalitetsmål og -standarder på døgninstitutioner for børn og unge", som blev offentliggjort i oktober 2001. Undersøgelsens resultater skulle blandt andet skaffe forbundet et bedre overblik over, hvordan der arbejdes med kvalitetsmål, -standarder og måling på døgninstitutionerne.

I løbet af efteråret 2000 blev Projekt Formidling af pædagogisk praksis bevilget midler fra KTO-puljen til udviklingsmæssige aktiviteter. I februar 2001 indkaldte Amtsrådsforeningen projektansøgninger og i maj 2001 blev Sønderjyllands Amt, Vejle Amt og Nordjyllands Amt valgt til at deltage i projekt.

I forbindelse med opstarten på samarbejdsprojektet om "Formidling af pædagogisk praksis" med Amtsrådsforeningen og nedlæggelsen af referencegruppen om kvalitet besluttede hovedbestyrelsen, efter en behandling af forbundets kvalitetsarbejde i november 2000, at nedsætte en kvalitetsstyregruppe. På hovedbestyrelsens prioriteringsseminar i marts 2001 blev det som et indsatsområde (2001-2003) besluttet at styrke formidlingen af kvalitetsarbejde. Hovedopgaven var at få etableret et IT-baseret redskab, der kunne gøre de enkelte arbejdspladsers erfaringer, metoder og værktøjer tilgængelige for andre. Et redskab, der kunne styrke dialogen og udvekslingen af erfaringer mellem arbejdspladserne.

Denne opgave fandt sin løsning med KTO-projektets anden del "Vidensindsamling og spredning" (se nedenfor). På den baggrund blev Projekt Formidling af kvalitetsarbejde afleveret til hovedbestyrelsen i december 2003 og afsluttet. Kvalitetsstyrergruppen blev nedlagt og aktiviteterne blev overført til den løbende drift og arbejdet i Socialfaglig afdeling med Kirsten Nissen og Benny Andersen som de politisk ansvarlige.

Initiativer og aktiviteter

Formidling af pædagogisk praksis

Hovedaktiviteten har været og er det personalepolitiske samarbejdsprojekt om *Formidling af pædagogisk praksis*. Projektet kan anses som et samlet forløb bestående af tre dele. Første del (1999-2002) omhandlede etablering af en videnskultur med dokumentation og formidling som en integreret del af dagligdagen. Anden del (2002-2005) omhandlede indsamling og spredning af denne viden i en kvalitetsdatabase. I tredje del (2005-2008) vil hovedaktiviteten være at implementere databasen og kvalificere ledere, tillidsrepræsentanter og arbejdspladsernes medarbejdere til at betjene databasen med det formål, at arbejdspladserne aktivt bruger databasen i det pædagogiske udviklingsarbejde og løbende indberetter deres projekter.

Første del forløb konkret i perioden maj 2001 med udvælgelse af tre amter og 10 arbejdspladser som deltagere i projekt til den afsluttende aflevering og konferencen på Axelborg i april 2003 med udgivelsen af Amtsrådsforeningen og SL's fælles publikation "Hvordan? Dokumentation & formidling af socialpædagogisk praksis", som blev udsendt til samtlige ledere og tillidsrepræsentanter.

En afprøvning af blandt andet den logiske model fra hæftet "Og hvad kan vi så lære af det?" indgik sammen med programteorien som teoretisk forståelsesramme i projektet. Forbundet samlede i december 2002 erfaringerne fra projektet i udgivelsen af bogen "Pædagogisk resultatmåling". Undervejs i projektet blev der holdt en række seminarer lokalt og centralt (november 2001 og juni 2002) med henblik på videns- og erfaringsopsamling, hvilket er samlet i to delrapporter.

Deltagerne i Nordjyllands Amt har blandt andet samlet deres erfaringer i en pjece "Om at arbejde med dokumentation og formidling" (maj 2004). Vejle Amt videreførte projektet med henblik på at udbrede den logiske model som et af de kvalitetsredskaber, amtets døgninstitutioner og botilbud kunne arbejde med til dokumentation af den pædagogiske kvalitet. En beslutning, der blev fulgt op med tilbud om udviklings- og læringsforløb for institutioner og medarbejdere i amtet. Herom foreligger en rapport "Den logiske model 2001-2005. Pædagogisk resultatmåling" (december 2004).

Deltagerne i projektets første del har deltaget med utallige workshops på konferencer og seminarer. Blandt andet forbundets Pædagogiske Dage, IFSW's europæiske seminar i København (maj 2003) og på Personalepolitisk Messe (2004).

Anden del. Hovedindsatsen i forbundets projekt Formidling af kvalitetsarbejde (2001-2003) blev lagt på – i samarbejde med andre aktører – at få etableret et internetbaseret formidlingsredskab. Et digitalt register, som kunne give en systematisk, kortfattet beskrivelse af, hvilke kvalitetsudviklingsprojekter, der arbejdes med på arbejdsstederne – en database til brug for at søge kontakt (links) til bestemte typer af projekter. En base, der samtidig skulle give mulighed for at danne overblik over den samlede aktivitet på området.

For SL var det mest naturligt, at opgaven med at opbygge en kvalitetsdatabase blev løst i et samarbejde mellem arbejdsgiverne og forbundet. Efter en smule tøven og trakasserier indvilgede Amtsrådsforeningen i at indgå i et samarbejde om opbygningen af en kvalitetsdatabase.

I marts-april 2003 blev der udarbejdet en projektbeskrivelse og indsendt en ansøgning (maj 2003) til KTO-puljen om udviklingsmæssige aktiviteter. I efteråret faldt finansieringen på plads, og der blev skrevet kontrakt med Kvalitetsafdelingen i Århus Amt om at forestå udviklingen og opbygningen af databasen. I april 2004 var organisationen og sekretariatet på plads og arbejdet blev påbegyndt.

Udviklingen af databasen har været bygget op omkring en referencegruppe og en række emnegrupper, hvilket har inddraget ledere, tillidsrepræsentanter og medarbejdere i udformningen af databasen, de tekniske specifikationer og faciliteter samt testningen af basen. En inddragelse lokalt forankret som alt andet lige vil gøre databasen lettilgængelig og vidensindsamlingen systematisk.

På et døgnseminar (juni 2004) med 25 forvaltningsmedarbejdere, institutionsledere og tillidsrepræsentanter, der havde særlig viden om kvalitetsarbejde, blev der formuleret behov og ønsker til indsamling af viden, indhold og form for en anvendelsesorienteret kvalitetsdatabase. Seminaret fastlagde blandt andet målgrupper, begreber og terminologier, som databasen skulle indeholde, hvilket senere er blevet testet i emnegrupperne.

I foråret 2005 blev der arbejdet med at samle et korps på 50 medarbejderrepræsentanter og ledere, der som databaseambassadører kunne formidle og sprede viden om databasen, men som også kunne være opsøgende og bistå arbejdsstederne med at indberette projekter. Disse har fået et kortere kursus i løbet af to dage som introduktion til databasen og dens funktion, herunder om indberetning af projekter. Herunder er de blevet undervist i formidling og information samt opsøgning af projekter og bistand til indberetning. Disse databaseambassadører vil være et vigtigt omdrejningspunkt i det videre arbejde med databasens implementering.

I september 2005 åbnede databasen på www.kvalitetsdatabasen.dk. Kvalitetsafdelingen i Aarhus Amt er sekretariat for kvalitetsdatabasen.

Tredje del. Ved overenskomstforhandlinger i foråret 2005 blev det aftalt med Amtsrådsforeningen at videreføre databasen i 2005-2008 som et personalepolitisk samarbejdsprojekt. Efterpå blev det aftalt, at også KL skal indgå i arbejdet med at videreføre databasen.

Om videreførelsen er det beskrevet, *at hovedaktiviteten i perioden vil være at implementere databasen og kvalificere ledere, tillidsrepræsentanter og arbejdspladsernes medarbejdere til at betjene databasen med det formål, at arbejdspladserne aktivt bruger databasen i det pædagogiske udviklingsarbejde og løbende indberetter deres projekter.*

Med opbygningen af kvalitetsdatabasen er der skabt grundlag for en indsamling og spredning af viden. Når hovedaktiviteten i videreførelsen er beskrevet, som ovenfor, skal det ses på baggrund af, at det gode resultat ikke kun kan måles på, om formidlingen finder sted. Det må også måles på, i hvilket omfang den faktisk anvendes.

Derfor bliver samspelet mellem databasen og arbejdspladserne et afgørende element i projektet fremover. Brugen af databasen og dennes påvirkning af praksis bliver en vigtig faktor i projektets videreførelse. I den forbindelse overvejes det at knytte forskellige og udvalgte arbejdspladser, som er i gang med et pædagogisk udviklingsarbejde eller

kvalitetsudvikling, til projektet for meget direkte at kunne udvikle strategier for den konkrete brug af databasen, men også for at måle, hvordan brugen påvirker den pædagogiske praksis. Et produkt heraf er blandt andet en håndbog til arbejdspladserne om, hvordan de kan bruge databasen i udviklingen af deres pædagogiske praksis.

I kommunikationsundersøgelsen (foråret 2004) insisterede SL's medlemmer på, at forbundet skulle spille en mere aktiv rolle i forhold til deres professionsfaglige udvikling – de manglede en "autoritet", som socialpædagoger kan bruge i deres stræben efter at blive stadig dygtigere i professionen.

Det ambitiøse mål er derfor, at databasen kan udvikle sig til en sådan "autoritet" – et sted, hvor arbejdsfeltets aktører naturligt søger viden. Det handler på denne måde om at skabe et fagligt miljø omkring databasen - eksempelvis ved at arrangere seminarer mellem beslægtede projekter til erfaringsudveksling og vidensdeling eller mere generelle konferencer for eksempel om metodeudvikling og vidensbaseret praksis.

Dette og mere til er i gang efter, at den centrale politiske styregruppe i september 2005 godkendte afrapportering af det hidtidige forløb og projektbeskrivelsen for videreførelsen. Primo juni 2006 var der 169 projekter i basen og efter en ihærdig indsats fra sekretariatet er en række glimrende projektindberetninger lige på trapperne. I en opbrudstid – kommunalreformen – er det forståeligt, men fatalt, at mange tøver med at give sig i kast med en indberetning. Kvalitetsdatabasens sekretariatet har derfor også intensiveret arbejdet med at opsøge projekter og direkte hjælpe til med indberetningsarbejdet. Sekretariatet har haft telefonkontakt til 130 institutionsledere med flere med henblik på at sprede kendskabet til databasen, deltaget på konferencer og seminarer, taget kontakt til relevante medier, sendt informationsbreve og foldere samt visitkort til SL's amtskredse og andre. Der er 362 abonnenter på hjemmesidens nyhedsbrev. Hjemmesiden har 44 unikke besøg pr. dag, antallet af hentede filer er fordoblet og antallet af viste sider pr. dag er firedoblet. I efteråret 2006 planlægger kvalitetsdatabasens sekretariatet et større involveringsseminar for ambassadører og andre interessenter.

KABU

Socialministeriets kvalitetsprojekt på anbringelsesområdet (KABU) blev igangsat på en konference i marts 2002. Et projekt forbundet blandt andet, gennem arbejdet i Anbringelsesudvalget (maj 2000), havde gjort sit til at skulle iværksætte. SL var da også i projektets begyndelse stærkt involveret i dets udvikling blandt andet som deltager i projektets tværgående udviklings- og formidlingsnetværk – et forum, der skulle fungere som bindeled til organisationernes respektive bagland.

Et væsentligt mål i hele projektet var at involvere alle led i praksisfeltet i en løbende dialog – at etablere et reelt samspil med repræsentanter for områdets aktører og interessenter. Henover sommeren 2003 kom KABU-projektet ud i ledelsesmæssige vanskeligheder og sekretariatet besluttede at nedtone kontakten til de mange parter. I stedet samlede sekretariatet sig om opsamling, udvikling og formidling af indsigt og viden. En lidt bagvendt prioritering så langt som problemet først og fremmest havde været, at aktørfeltet ikke for alvor var blevet inddraget i projektet.

I forbundet havde vi forberedt os på at varetage funktionen som bindeled til baglandet ved – i samarbejde med Foreningen Danske Døgninstitutioner – at etablere et digitalt Dialog Forum med udvalgte og interesserede ledere og tillidsrepræsentanter. Dette led en krank skæbne af den simple grund, at KABU-sekretariatet undlod at gøre dets produkter til genstand for en struktureret dialog. SL-forum lukkede.

Nedtoningen af kontakten til aktørfeltet betød blandt andet, at Socialministeriet i april

2003 udmeldte projektets temaer uden at beråde sig med områdets aktører og interessenter. I SL var vi stærkt skeptiske overfor de udmeldte temaer. En skepsis, som ikke mindst havde sin begrundelse i, at temaerne, som de blev beskrevet, helt manglede socialfaglige perspektiver og sammenhæng til formålet med anbringelserne: børnene og de unges videre trivsel og udvikling i livet. Naturligvis er tiden under anbringelsen – den oplevede kvalitet – vigtig. Men, når perspektivet: "videre....i livet" er fraværende, bliver vi ikke meget klogere på, hvad der virker og hvorfor, og så er vi lige vidt!

Denne skepsis gav forbundet udtryk for – primo maj 2003 – i en henvendelse til Socialministeriet. Henvendelsen forblev ubesvaret og, som nævnt, blev kontakten med de mange parter omkring KABU-projektet nedtonet henover sommeren 2003.

Medio april 2005 markerede KABU-projektet sin afslutning med en konference i Odense. På konferencen blev der lagt vægt på at præsentere resultaterne fra de større delprojekter og de overordnede temaer, som relaterer sig hertil.

De overordnede og gennemgående målsætninger for KABU har været kvalitetsudvikling i arbejdet med anbragte børn og deres forældre samt dokumentation og formidling af den gode praksis i anbringelsesarbejdet – med hovedvægten på metodeudvikling. Metodeudvikling, dokumentation og formidling indenfor temaerne: Anbragte børns skolegang og fritid, hverdagslivet på anbringelsesstedet, brobygning mellem hjem og anbringelsessted, mellem anbringelsessteder, fra anbringelsessted til hjem eller fra anbringelsessted til en selvstændig ung- og voksertilværelse. Herudover har temaerne været: Tilsyn, slægtsanbringelser og samarbejde med barn – nærtstående – system/professionelle.

I november 2005 afholdte UFC Børn og Unge en konference, hvor opsamlingen på de mange delprojekter skulle præsenteres. I en række temahæfter var det hensigten at præsentere den viden, som de mange projekter havde frembragt. Disse hæfter blev - efter en lang ventetid – udsendt i marts 2006. Hæfterne opsamler og perspektiverer de erfaringer og den viden, der er udviklet i projekterne, men der er langt til det, som var hele projektets formål: at etablere anerkendte socialpædagogiske metoder og teori, at gøre de gjorte erfaringer og den etablerede viden almen og gyldig sådan, at andre herudfra kunne få bedre mulighed for at arbejde vidensinformeret – hen imod en vidensbaseret praksis.

I forbindelse med KABU-projektet har forbundet gennemført kvalitative interviews med 17 børn og unge på døgninstitutioner. Disse interviews er samlet i bogen "Med barnets øjne" (december 2004) sammen med en opsamling af de særlige problemstillinger i relation til det at være anbragt uden for hjemmet, som fagpersoner bør være opmærksomme på. Herudover indeholder bogen et afsnit om det kvalitative interview som redskab i den pædagogiske proces. Bogen er sendt til en række politiske og administrative beslutningstagere samt døgninstitutioner for børn og unge.

RUGO

Mens det er uvist, om resultaterne af KABU-projektet overhovedet får betydning, er der ingen tvivl om, at RUGO-projektet har skabt resultater, der vil betyde bedre kvalitet på familieplejeområdet. RUGO er et delprojekt under KABU og har haft sekretariat i forbundshuset. Projektet blev gennemført i samarbejde med KL, DS, Familieplejen Danmark, HK/Kommunal, Amtsrådsforeningen og Københavns Kommune og løb frem til udgangen af 2005.

RUGO står for rekruttering, uddannelse, godkendelse og organisation. Udviklingsprojektet blev gennemført som to pilotprojekter i henholdsvis Aabenraa Kommune og Odense Kommune, hvor sagsbehandlere og familieplejekonsulenter – som

et led i projektet – er blevet uddannet til at arbejde med RUGO-konceptet. Programmet omfatter manualer for rekruttering og forundersøgelse, undervisning og godkendelse samt efterfølgende støtte af plejefamilierne.

Evalueringerne, som er gennemført af Konsulentkompagniet, viser, at programmet øger kvaliteten i familieplejeanbringelserne og styrker familieplejen. Kommunerne får et bedre sorterings- og rekrutteringssystem og plejefamilierne får et fagligt løft, som samlet kvalificerer familieplejeområdet. Potentielle plejefamilier får en klarere forståelse af, hvad det kræver at blive og kunne fungere som plejefamilie. Det har betydning for både plejefamilien og kommunen, fordi plejefamilien bliver en bedre aftalepart. Den faste model og det systematiske, faglige arbejdsgrundlag har tilført familieplejearbejdet kompetencer, som har styrket og gjort området tydeligere i den kommunale forvaltning.

Projektet har haft stor politisk bevågenhed. Af teksten i Forlig om en forstærket indsats for udsatte børn og familier (anbringelsesreformen) fremgår det, at et af flere initiativer blev, at plejefamilier fremover skal deltage i et kursus som led i at blive godkendt af kommunen. I bemærkningerne til lovforslaget henvises direkte til, at kommunerne kan hente inspiration til kurset i udviklingsprojektet RUGO. Projektets RUGO-konsulenter har deltaget aktivt med workshops om RUGO-konceptet på konferencer og seminarer. Blandt andet KABU-konferencen (april 2005) og Socialrådgiverdage (september 2005).

Interessen blandt sagsbehandlere, børne- og ungekonsulenter og familieplejekonsulenter, der ønsker at uddanne kommende plejefamilier efter RUGO-konceptet, har undervejs været meget stor. RUGO-sekretariatet har derfor gennemført flere kurser om RUGO-forløbets introduktions- og uddannelseskoncept.

I forbindelse med anbringelsesreformens ikrafttræden 1. januar 2006, og kravet til kommunerne om at sikre, at plejefamilier deltager i et kursus i at være plejefamilie, udsendte Socialministeriet et inspirationshæfte om familieplejekurser, der mange gange henviser til RUGO.

RUGO-konceptet videreføres af Den Kommunale Højskole således, at Højskolen vedligeholder og videreudvikler konceptets manualer for telefoninterview, introaftener, spørgeguide til forundersøgelse, grundkursusdage, arbejdshæfter og hjemmebesøg. Højskolen udbyder og afholder kurser til fremtidige RUGO-konsulenter, uddanner og samler et korps af undervisere, der kan undervise på kurser for fremtidige RUGO-konsulenter samt organiserer og tilbyder netværksmøder for undervisere. Den Kommunale Højskole indkalder 1-2 gange om året de organisationer, som har "født" RUGO, blandt andet SL og KL, til møde for at drøfte kursusvirksomheden og konceptets videreudvikling.

Evaluering og forskning

Det Sociale Indikator Projekt (SIP) er iværksat af amternes socialdirektører og Amtsrådsforeningen med støtte fra Socialministeriet og SL, som indgår i projektets styregruppe. Det Sociale Indikator Projekt er et pilot- eller udviklingsprojekt, der sigter på at udvikle en model til evaluering af indsatsen på døgninstitutioner og opholdssteder for børn og unge.

Institut for Sociale Forhold og Organisation, Aalborg Universitet, har bidraget til den del af projektet, der vedrører udviklingen af indikatorer og værktøjer til at måle og dokumentere kvalitet, resultater og effekter af den sociale indsats, der ydes overfor unge anbragt uden for eget hjem.

Udviklingsarbejdet er sket i et tæt samarbejde med Kvalitetsafdelingen, Århus Amt, Styregruppen, referencegruppen og ikke mindst arbejdsgruppen for projektet. Arbejdsgruppen er sammensat med bistand af SL og består af en række SL-ledere og tillidsrepræsentanter, der har ydet et konstruktivt og betydningsfuldt bidrag til det produkt, der på nuværende tidspunkt foreligger.

Det foreliggende produkt er fem forskellige skemaer til at måle og dokumentere *indsatsen*. Denne første del er testet på tre døgninstitutioner og fire opholdssteder. Projektets andel, der vedrører måling og dokumentation af *effekten*, blev iværksat i efteråret 2005. Arbejdspapirerne angående indsatsdelen er færdige og samlet til en delrapport: Arbejdspapirer til Det Sociale Indikatorprojekt, 2005, som kan hentes på SL's hjemmeside.

Udviklingsarbejdet omkring indsats- og virkningsdelen er videreført i 2006 sådan, at man har fået et færdigt og operationelt produkt, som kan implementeres landsdækkende. Hvilke tekniske løsninger der vælges i forhold til registrering og databehandlingen, er endnu ikke afgjort. Det afhænger blandt andet af den fremtidige finansiering af projektet. Det er aftalt at denne del af projektet videreføres i Styrelsen for Social Service fra den 1. januar 2007. Delprojekterne på arbejdsområderne: Unge på sikrede og psykiatrinære døgninstitutioner samt på boinstitutioner for senhjerneskadede videreføres i Kvalitetsafdelingen, Århus Amt, fremover Kompetencecenter for kvalitet og kvalitetsudvikling under Region Midtjylland.

JYFE, Jysk forsknings- og evalueringssamarbejde, omfatter et bredt anlagt forskningsprogram om børn og unge anbragt på døgninstitution. SL er ikke direkte involveret i samarbejdet, men har været med til at bane vejen for forskningsprogrammet gennem politisk arbejde og en direkte henvendelse til daværende socialminister Henrik Dam Kristensen. Programmet er iværksat i samarbejde med en række døgninstitutioner. Forskergruppen har fremlagt deres resultater på en række konferencer, sidst i september 2005, hvor forbundet har deltaget, og døgninstitutioner er indbudt til at etablere fælles udviklingsprojekter, hvor betydningen af resultaterne for hverdagen er blevet implementeret.

Litteraturstudium. Socialfaglig afdeling har over en række måneder i perioden maj 2004-marts 2005 udført et litteraturstudie, der sætter fokus på store dele af den nordiske forskning (1994-2004) i voksne mennesker med udviklingshæmning. Omdrejningspunktet for studiet er den offentlige omsorgs kendetegn og udtryksformer. Der er fokus på samfundets konstruktion af omsorgen, normalisering og integration. Studiet viser, at voksenhandicapområdet fortsat er kritisabelt forskningstyndt. Der peges på en række relevante forskningstemaer og en række forudsætninger for socialpædagogernes faglige refleksion og udvikling af opgaveudførelsen.

Nordisk Campbell. Nordisk Campbell er et center, som støtter udarbejdelsen af oversigter over eksisterende forskningsbaseret viden om effekten af sociale og velfærdspolitiske programmer. En Campbell-oversigt svarer på, om én bestemt indsats virker overfor én bestemt gruppe af mennesker målt på ét bestemt succeskriterium. SL har fulgt centrets virksomhed ved at deltage i Nordisk Campbells årlige seminar. Nordisk Campbell Center har i 2006 udarbejdet en systematisk forskningsoversigt om efterværn for anbragte unge og i den forbindelse nedsat en eftergruppe, som SL er repræsenteret i. På NC2's seminar "Hvad Virker? 2005" med 250 deltagere fra hele Norden holdte forbundets formand Kirsten Nissen oplæg med Fokus på kompetencerne. Oplæg og konferencerapport findes på www.nc2.net

Socialforskningsinstituttet. SL sidder i en række grupper som følger SFI's forskningsprojekter. Dels den forløbsundersøgelse, der blev iværksat vedrørende de børn

fra årgang 1995, som enten er eller har været anbragt i deres liv, dels et SFI-projekt om anbringelse på døgninstitution, der er en del af det Strategiske program for velfærdsforskning. Herudover sidder SL i følgegruppen for undersøgelsen af sammenbrud i teenageranbringelser, som ligeledes er et led i program for velfærdsforskning.

Dansk Evaluerings-selskab. SL er medlem af Dansk Evaluerings-selskab. Et selskab for institutioner og personer, der beskæftiger sig med evaluering. Selskabet afholder en årlig evalueringskonference med skiftende temaer og workshops, ofte med internationalt anerkendte forskere. I år er temaet: "Evaluering og demokrati". Derudover afholder selskabet en række fyraftensmøder med aktuelle temaer inden for evaluering. Endelig udgiver selskabet et nyhedsbrev med artikler, diskussioner, anmeldelser af evalueringslitteratur m.v.

Program for velfærdsforskning. En række møder med KL i foråret 2005 om de specifikke forskningsbehov på børne- og ungeområdet førte til, at organisationerne henvendte sig til og samlede forskere om at byde ind som tilbudsgivere på regeringens strategiske program for velfærdsforskning. Initiativet betød, at CVU Storkøbenhavn, Videnscenter for inklusion og eksklusion og Center for inklusion, Institut for Pædagogik, Forskning og Udvikling, Syddansk Universitet fandt sammen om i fællesskab at byde ind med et forskningsprogram, der desværre ikke blev tilgodeset.

Til gengæld har DPU fået midler. 14 millioner kroner til effekt-forskning inden for specialundervisningen og social arv blandt udsatte børn og unge. Projekterne om social arv omhandler daginstitutionernes forebyggende arbejde og anbringelser af børn og unge. Projektet skal belyse, hvordan daginstitutioner, døgninstitutioner og opholdssteder kan fremme udsatte børns kompetencer og sociale kapital. SL indgår i projektet med henblik på at udvælge mulige institutioner.

Mandag Morgen. Forbundets engagement i arbejdet med kvalitetsudvikling bragte SL ind i et netværkssamarbejde omkring temaet evidensbaseret velfærd etableret af Huset Mandag Morgen. Produktet heraf er et debatoplæg og dertilhørende fire notater "Virker velfærden? – om evidens og velfærd", som udkom i januar 2005. Oplægget beskriver meget konkret, hvad evidens er, og hvordan man finder den. Notatet rejser en række spørgsmål om forholdet mellem evidens og ledelse, politik og professionel udvikling. Forbundets medvirken i netværkssamarbejdet, tilkendegivelser og stillingtagen til forskning og forskningsresultater baseret på kvantitative metoder har ikke blot ført en større debat om evidens med sig, men også resulteret i flere interviews i radio, dags- og fagpressen og ikke mindst deltagelse i adskillige møder og konferencer som oplægsholdere.

Dialogmøde. I slutningen af november 2005 holdte forbundssekretariatet et dialogmøde om SL's arbejde med kvalitetsudvikling. I mødet deltog en række forskere, undervisere, administrative beslutningstagere samt praktikere. Formålet var at sætte en proces i gang, som kunne bringe forbundet videre og forberede nye landvindinger. På baggrund af denne diskussion om SL's mål, visioner, strategier, initiativer og aktiviteter blev der udarbejdet et dialognotat, som indgår i hovedbestyrelsens temadiskussion.

CVU-Stork. CVU Storkøbenhavn har etableret en tænketank om evidens i uddannelse og profession med repræsentanter fra KL, Børne- og kulturchefforeningen, Danmarks Lærerforening, BUPL, SL og CVU'erne. Formålet er at undersøge, hvilke former for dokumentation og kvalitetsudvikling, der giver mening i en pædagogisk institutionskultur, at afklare, hvorledes evidensbegrebet mest hensigtsmæssigt kan fremme udviklingen af uddannelse og professionspraksis samt at sammentænke de store kvantitative undersøgelser, de kvalitative analyser og praktikernes egen dokumentation som grundlag for vidensdannelse.

Tænketanken har indtil nu holdt tre møder. Intentionerne er, at tænketanken som et resultat skal nå frem til en række anbefalinger om evidensbaseret professionsudøvelse og uddannelse udtrykt gennem en fælles publikation og konference samt forslag til udvikling af nye metoder og værktøjer.

Redskaber og værktøjer

Hovedopgaven har været at underbygge og udvikle "den logiske model" som redskab til at dokumentere pædagogisk kvalitet (se side 2). I erkendelse af, at "den logiske model" er et af flere redskaber, har forbundet understøttet andre initiativer som for eksempel i- meta (Lars Bluhme) og dets lancering af "ResultatMålingsModellen" og "Dagbog- og statistikmodellen", som digitale værktøjer – udgivet på CD-rom. En støtte, som er kommet til udtryk ved en formidling af arrangementer og temadage lokalt og regionalt, hvilket amtskredsene har benyttet sig af.

SL og BUPL's Udviklings- og Forskningsfond har økonomisk støttet udviklingen af "LEA – en pædagogisk beskrivelsesmodel af småbørn med funktionshæmning" (Hans Månsson, 2003), som er udkommet som bog.

Forbundets udgivelse "Socialpædagogisk arbejde med børn og unge – beskrivelse og dokumentation" (maj 2005) skal, med sit koncept for beskrivelse af socialpædagogisk arbejde med anbragte børn og unge, ligeledes ses som et led i arbejdet med at udvikle redskaber til dokumentation af pædagogisk kvalitet. Bogen bruges i stor grad af forskere og undervisere på Institut for pædagogisk sociologi på DPU blandt andet i forbindelse med modulet socialpædagogik i kandidatuddannelsen.

I perioden 2001-2003 gennemførte forbundet, i samarbejde med Århus Amt, et projekt, der havde til formål at udvikle en dokumentationsmetodik i forhold til enkeltmandsprojekterne. Projektet indfriele ikke dets succeskriterier, men blev alene en generel analyse af dokumentationen og udpegning af faktorer, som skal være opfyldt for at sikre praksisrelaterede projekters succes.

▪

Et forsigtigt skøn og en optælling viser, at mere end 250 medlemmer – ledere og tillidsrepræsentanter – direkte og aktivt har været inddraget i de forskellige initiativer. Hertil kommer deres kollegaer og arbejdspladser, som har været med i aktiviteterne samt de mange, som på konferencer, seminarer og møder er blevet præsenteret for de forskellige initiativer.

Det videre arbejde

I den daglige drift har "formidling og kvalitet" fortsat hovedprioritet. Den vigtigste opgave er videreførelsen af kvalitetsdatabasen. Det er helt klart forventningen, at databasen skal kunne synliggøre faget og profilere det socialpædagogiske arbejde og dets betydning. Helt centralt i denne profilering står, at arbejdspladserne også skal og kan blive bedre til at dokumentere værdien af deres indsats. Det vil kræve ressourcer på arbejdspladserne, men også en fortsat udvikling af redskaber og metoder. Kongressen 2004 fastslår da også i "Faglige udfordringer og muligheder for det socialpædagogiske arbejde og arbejdspladserne", at SL fortsat skal spille en væsentlig rolle i udformningen af redskaber til dokumentation og evaluering.

Spørgsmålet er naturligvis, om forbundet imødekommer denne fordring med de igangværende aktiviteter, som de er beskrevet ovenfor, eller om det vil kræve yderligere

initiativer – og i givet fald hvilke? Det spørgsmål stillede forbundssekretariatet og den politiske ledelse sig selv og indbød til dialogmøde i november 2005 (se næste artikel). Mødet pegede blandt andet på, at forbundet burde fokusere og koncentrere indsatsen omkring,

- at understøtte opbygningen af evaluerings- og dokumentationskultur(er) på arbejdspladsen,
- at opdyrke faglige miljøer og netværk til erfaringsudveksling og vidensdeling mellem arbejdspladserne
- at udvikle den institutionsbaserede dokumentation, dvs. værktøjer til konkret målfastsættelse og efterfølgende evaluering – herunder implementering af den logiske model.

At kongressen fastslog, at SL skal spille en væsentlig rolle i udformningen af redskaber til dokumentation og evaluering kan ikke komme bag på nogen. Derimod kan det karakteriseres som et vendepunkt, at kongressen var enig i, at viden skal være fundament for fagets udvikling og udøvelse. Bag denne enighed gemmer sig imidlertid mange diskussioner om, hvad viden er, hvordan den skabes og kan anvendes.

Det planlægges derfor – inden udgangen af 2006 - at holde en større konference i lighed med Kvalitetskonferencen i november 2000. En konference, der på ny kan levendegøre forbundets kvalitetsarbejde for en større offentlighed – en konference, der kan samle de mange, der rundt omkring i lokale initiativer og aktiviteter giver forbundets kvalitetsarbejde livskraft. En konference om hvad viden er, hvordan den skabes og kan anvendes.

Forbundets engagement i spørgsmålet om evidens er bestemt af, at evidensstankegangen handler om metoder til at afgøre, hvilke indsatser der virker, og hvilke der ikke virker. I SL vil vi gerne vide, om indsatsen nytter – måles på resultaterne af indsatsen. Men. Det er også en interesse for at nå frem til mere evidensinformerede arbejdsformer i det socialpædagogiske arbejde. En interesse for at etablere et fælles grundlag for systematisk og standardiseret at skabe data på "gulvet" – som på sigt kan etablere metoder til videnbaseret og -skabelse på arbejdspladserne. Virkningsevalueringer og evidensinformerede arbejdsformer er nye dimensioner i forbundets arbejde med kvalitet, dokumentation og formidling.

I en første kortlægning af "Evidensbevægelsens udvikling, organisering og arbejdsform" fra amternes og kommunernes forskningsinstitut (Akf, maj 2006) henvises der da også i flere omgange til SL's engagement og evidensdebatten i Socialpædagogik.

Helt overordnet er spørgsmålet således, hvordan vi kan fastholde forbundets position i kvalitetsarbejdet, men også at klargøre nye positioner – hvilke landvindinger der skal gøres fremadrettet.

Opsummering

"Formidling og kvalitet" er en hovedopgave i forhold til den social- og professionsfaglige udvikling. I denne sammenhæng har Kvalitetsdatabasen hovedprioritet. Afgørende i den forbindelse er det, at databasen kan etablere sig som et fagligt miljø – en "autoritet" på området. Udarbejdelsen af brugerhåndbogen er et redskab hertil.

Kvalitetsdatabasen har sekretariat i Kvalitetsafdelingen, Århus Amt, og er – som KTO-projekt – forankret i en styregruppe med repræsentanter fra Amtsrådsforeningen, Det Kommunale Kartel og SL, der har til opgave at initiere og organisere sekretariatets arbejde med seminarer, konferencer med mere. Kommunernes Landsforening er, som en

naturlig konsekvens af, at store dele af det sociale område overgår til kommunerne, gået aktivt ind i arbejdet med kvalitetsdatabasen.

I forbundssekretariatet er opgaverne omkring Kvalitetsdatabasen forankret i Socialfaglig afdeling hos afdelingslederen med reference til Benny Andersen og Kirsten Nissen, som de politisk ansvarlige.

I det videre arbejde skal det overvejes, om der skal tages yderligere initiativer i forhold til udformningen af redskaber til dokumentation og evaluering. I fald, der skal tages yderligere initiativer, kan det overvejes, om der skal tages særlige initiativer i forhold til voksenhandicapområdet så langt, som det i høj grad er børne- og ungeområdet, der dominerer diskussionerne om dokumentation og evaluering. Med hensyn til nye landvindinger kan det overvejes, om diskussionerne om evidens eller socialpædagogisk arbejde på et vidensbaseret grundlag kræver særlige initiativer så langt, som kongresdokumentet "Faglige udfordringer og muligheder for det socialpædagogiske arbejde og arbejdspladserne" betegner koblingen mellem fagets udøvere, forsknings- og uddannelsesinstitutionerne som mangelfuld.

Det er fortsat indtrykket, at uddannelsesstederne og -miljøerne er tilbageholdende og kritiske i forhold til dagsordenen: kvalitetsudvikling. Evaluering, dokumentation og resultatmåling er ikke den slags viden, pædagogikken har brug for, som det siges.

Omvendt hævder vi i kongresdokumentet, at den igangværende udvikling kan skabe muligheder for øget samarbejde mellem socialpædagoger, forskere og uddannelsesstederne – en kobling til uddannelse og forskning, hvor den måde det socialpædagogiske arbejde organiseres og udføres på, er i centrum. Udviklingstendenser, der bestemt anes, men en udvikling, der også kan forstærkes, hvis der skubbes på. Eksempelvis er CVU Nordjylland i juni 2005 bevilget midler til etablering af et regionalt videncenter for evaluering i praksis – en oplagt samarbejdspartner i forhold til at få arbejdet med kvalitet forankret i uddannelsen og på uddannelsesstederne.

Juni 2006

Dialogmøde

- om SL's arbejde med kvalitetsudvikling

På et dialogmøde i slutningen af november 2005 samlede forbundet en række aktører på kvalitetsområdet for at bringe SL's holdninger, visioner, mål, strategier og initiativer til diskussion. Hovedformålet var at tage hul på en diskussion om, hvordan vi kommer videre, hvilke nye landvindinger vi skal gøre?

I mødet deltog:

Direktør Niels Aalund, Region Midtjylland, forstander Anne Margrethe Andersen, Hedeboencentret, direktør Nanna Bjørner og konsulent Steffen Bohni Nielsen, Rambøll Management, direktør Jette Runchel, Børne- og Kulturchefforeningen, kontorchef Bente Danholt, Styrelsen for Social Service, vicekontorchef Lis Sandberg, Kommunernes Landsforening, konsulent Anders Hede, Huset Mandag Morgen, lektor Niels Rosendahl Jensen, Danmarks Pædagogiske Universitet, socialpædagog Karen Knudsen, Center for Døve, direktør Merete Konnerup, Nordisk Campbell Center, afdelingschef Peter Rhode, Kvalitetsafdelingen, Aarhus Amt, udviklingschef Jørgen Thorslund, CVU-Storkøbenhavn - forbunds næstformand Benny Andersen og afdelingsleder Vagn Michelsen.

Det følgende er et sammendrag af dialogen, som fandt sted på et grundlag af baggrundsmaterialer fra sekretariatet¹ og en række skriftlige oplæg fra deltagerne, som blev suppleret med korte mundtlige oplæg på mødet.

En indsats - på forkant

Det blev om SL's indsats sagt, at det overordnet er en helt rigtig satsning at diskutere kvalitet indgående – også selvom der er dyb skepsis i dele af medlemsskaren og "anbringelsesindustrien". Fagets meget svage teoretiske fundament og svært håndterbare resultater er et varigt og meget grundlæggende problem for legitimiteten af det socialpædagogiske arbejde. I praksis betyder det, at hvem som helst kan mene stort set hvad som helst på området, uden at nogen har en fornuftig autoritet til at skille skæg fra snot.

Det er ikke alt, der kan og skal måles. Der er mange problemstillinger, som en socialpædagogisk indsats ikke kan gøre ret meget ved. Man kan for eksempel ikke ændre menneskers personlighed eller IQ nævneværdigt, ligesom masser af handicaps også er ganske stabile. Men fordi man ikke kan *gøre* noget, betyder det ikke, at man ikke skal *være* der. Et værdigt liv i bred forstand – bl.a. målt ved umiddelbar brugertilfredshed, åbne kvalitative metoder osv. – er et fuldstændigt legitimt mål. Evidenstankegangen er, blev det sagt, indenfor "care" verdenen som regel at skyde gråspurve med kanoner. Omvendt de steder, hvor man sigter efter en langsigtet effekt "cure" - for eksempel misbrug, anti-social adfærd – der er der ingen vej uden om det helt tunge evidensskyts: lodtrækningsstudier eller solide registerundersøgelser.

Mødedeltagernes vurderinger er mere eller mindre enslydende dem, at SL et langt stykke af vejen har haft teten i arbejdet med kvalitetsudvikling på det socialpædagogiske arbejdsområde. En indsats, som på mange områder har båret frugt. SL har tidligere end de fleste fagforbund og tidligere end mange kommunale myndigheder, været bevidst om

¹ En status på forbundets arbejde med kvalitetsudvikling (juni 2005), En sammenfatning af delegationernes indlæg på kongressens temadag om viden som fundament for faget (november 2005) og SL-papir om kvalitetsarbejde på det socialpædagogiske arbejdsområde (april 2000).

behovet for at kunne beskrive, dokumentere og måle det socialpædagogiske arbejde. SL's deltagelse i og finansiering af en række forskellige kvalitetsudviklingsprojekter blev vurderet som banebrydende for det socialpædagogiske arbejde.

Det vækker respekt, blevet der sagt, at SL ikke er berøringsangst over for at tage et, i manges øjne, kontroversielt emne op, nemlig måling af det socialpædagogiske arbejde, at SL har præsenteret evidensparadigmet i egne rækker med betydelig diskussion til følge.

En indsats - med svagheder

Dialogmødet påpegede imidlertid også problemer og svagheder i indsatsen. Måske har indsatsen indtil nu, blev det sagt, været for ufokuseret og løsrevet – initiativerne for mange og spredte. Der blev i den forbindelse blandt andet henvist til, at den logiske model tilsyneladende ikke var forankret og formidlet. I al fald mente flere, at den ikke blev anvendt i nævneværdig grad, selvom den er, som det blev sagt, en robust ramme, som kan styre og dokumentere og derved styrke det socialpædagogiske arbejde såvel fagligt som organisatorisk – en evalueringsramme som kan anvendes på flere niveauer (fra den individuelle bruger, på institutionelt niveau, og overordnet set for den samlede socialpolitiske indsats).

Det blev fremhævet, at vi trods indsatsen endnu ikke råder over en dokumentation, der kan gå op imod "vi ved ikke, hvad der virker, så det virker nok ikke, for ikke at sige, at det ligefrem skader".

Flere pegede på, at det er meget vanskeligt at gå videre med en diskussion af kvalitetsudvikling uden at få konkretiseret langt mere præcist: Hvad er kvalitet? Hvilken bred vifte af faktorer mener vi, der ligger bag "et godt liv" eller "livskvalitet" eller....? Det er, som det blev sagt, definatorisk umuligt at måle effekter, med mindre man er nået frem til, hvad det er man vil have effekt på. Det hidtidige kvalitetsarbejde, med det sociale indikatorprojekt som undtagelse, konkretiserer ikke socialpolitikens målsætninger og det lovmæssige grundlag.

Det gør det vanskeligt for institutioner og tilbud at dokumentere, at de har leveret den aftalte indsats, hvis opgavebeskrivelsen fra den der stiller opgaven – myndigheden – er uklar, hvad den som oftest er.

Men, førend man kan måle effekten af en indsats og førend man kan få viden om, hvad der virker for hvem, blev det sagt, skal man kunne beskrive og dokumentere indsatsen. Det kræver, blev det fremført, at socialpædagogerne og det socialpædagogiske arbejdsområde har et fælles begrebsapparat og at de socialpædagogiske metoder er konkretiserede og benyttes stringent.

En indsats – med udfordringer

Det er godt, at SL sætter evidens på dagsordenen, men der blev også spurgt, om det er relevant at bruge kræfter på dette arbejde. Burde SL ikke hellere understøtte opbygningen af evaluerings- og dokumentationskultur(er) på arbejdspladserne? Det at isolere effekten af bestemte metoder fra alle mulige andre årsager er meget komplekst og kræver samarbejde med forskere, hvis den skal afdækkes. Mens vi venter på forskernes effektmålinger, som det blev sagt, er der utroligt mange andre måder, hvorpå praktikerne kan arbejde med kvalitet på i det daglige arbejde.

Man kan for eksempel opbygge en højt kvalificeret socialpædagogisk faglighed med eksplicitte værktøjer, begrebsapparater og analysemetoder, opdyrke faglige miljøer, hvor der direkte inviteres til kritik som en måde at udvikle arbejdet på. Man kan for eksempel

invitere eksperter og fagkollegaer til at evaluere det arbejde, man gør. Et fælles elektronisk administrativt værktøj kan give afsæt for, at man løbende kan sammenligne sig med andre institutioner og tilbud.

Der var ingen tvivl om, deltagerne imellem, at den socialpædagogiske indsats og metoderne i langt højere grad skal være vidensbaseret. Vi skal vide, hvad der er godt arbejde, ikke bare når børnene og de unge er anbragte, men også i et livsperspektiv, men omvendt er det også svært at rumme den stringente evidens i forhold til det socialpædagogiske arbejde. Kan vi afdække sammenhængen årsag og virkning – indsats og resultat – når vi til eksempel ved, at en anbringelse i sig selv kan være et traume og i hvert fald et belastende livsvilkår, uanset hvilke grumme forhold vi fritager barnet for. Er det muligt at få styr på alle de indikatorer, som indgår i en døgnanbringelse, blev der spurgt.

Hertil blev svaret – både på spørgsmålet om relevansen og om årsagssammenhænge – at vi har brug for at styrke et bredere evidensparadigme, der anerkender, at også den viden, der produceres blandt praktikere, har gyldighed, men den skal naturligvis være klar på sine metoder og sit grundlag. I enhver socialpædagogs værktøjskasse bør der ligge både metoder til det personlige relationsarbejde og mere generelle metoder. Professionen bør løbende have så solid dokumentation som muligt for de valg af metoder, der træffes.

Derfor var der også dem som sagde, at vi skulle "holde begge ben på jorden". Vi skal ikke stille os afvisende overfor dokumentation, evaluering og effektmåling, men vi skal koncentrere indsatsen om værktøjer til at systematisere den socialpædagogiske indsats, dvs. udarbejdelsen af standarder for kvaliteten, der kan danne grundlag for evaluering af den konkrete indsats samt indikatorer, som målepunkter til at vurdere, om indsatsen lever op til den givne standard. Redskaber, som kan danne baggrund for udvikling af indsatsen.

En indsats – nye landevindinger

Det er afgørende vigtigt, at vi bliver klogere på begreberne og dermed, at SL fortsætter sin aktive rolle i afklaring og udvikling af det vidensmæssige fundament. Der er brug for, at SL ikke mindst ser sin rolle som en samlende faktor på området.

En kommende opgave bør være at afklare, hvorledes evidensbegrebet mest hensigtsmæssigt kan fremme udviklingen af den socialpædagogiske praksis. Et stramt empirisk-analytisk paradigme og et metodisk bredere paradigme, der også anerkender evidens baseret på for eksempel etnografiske observationer, selvevaluering og beslægtede metoder, som fagets udøvere bruger til at dokumentere egen praksis, bør kunne befrugte hinanden.

Praktikerne bør i samarbejde med andre kollegaer, eksperter og forskere kunne bruge de oplysninger, der er produceret som en naturlig del af det daglige arbejde, til at analysere for eksempel effekter eller alle mulige andre "ting" omkring det socialpædagogiske arbejde, blev det sagt. Den institutionsbaserede dokumentation bør inddrages i forskningen.

Der ligger en meget stor opgave med at konkretisere det socialpædagogiske arbejde og opbygge en fælles forståelse af 1) hvad er målet med det socialpædagogiske arbejde? 2) hvad indeholder det? og 3) hvorledes analyserer vi socialpædagogiske problemstillinger?

Selvom der samlet set er sket landevindinger, siden SL startede sit engagement i kvalitetsudviklingen på det socialpædagogiske område, som det blev sagt, er der stadig behov for at styrke den målrettede information og forankring fra "top til bund". Det blev

nævnt, at tillidsrepræsentanterne er et nødvendigt og vigtigt led, og at SL med fordel kan tænke disse som ambassadører for en dokumentations- og evalueringskultur. Det blev ligefrem sagt, at emnet: pædagogiske udviklingsopgaver bør indgå systematisk i TR-uddannelsen.

Det blev fremhævet, at SL i det hele taget har en vigtig opgave med hensyn til at "klæde" sine medlemmer på til, som leverandører, at kunne indgå aftaler med de kommunale myndigheder, og der, som det blev sagt, forestår et ganske omfattende arbejde med at beskrive det arbejde, der foregår på den enkelte arbejdsplads (redegørelser, rammeaftaler, tilbudsportal og meget andet). I begge sammenhænge har SL en stor rolle at spille.

Dette arbejde, som det blev sagt, ligger i naturlig forlængelse af den indsats, SL allerede har iværksat, det skal fortsættes og forankres, men der er også behov for, at SL fokuserer arbejdet, både hvad angår beskrivelsen og dokumentationen af den socialpædagogiske indsats og hvad angår arbejdet med at måle, om de opstillede mål er nået.

Der skal ikke blot fokus på effekten, det vil sige resultater og virkning, hvad der virker, men også hvordan og hvorfor. Det er den professionelle indsats, som skal dokumenteres – ikke "bare" brugernes udvikling.

Herudover blev der sagt, at det ikke er gjort med at skabe begejstring for egen indsats, der må også rettes et kritisk blik på virksomheden. Det er ikke nok at dokumentere, at man er god – man skal også vise vilje og evne til at luge ud i dårlig praksis. Derfor bør der mere fokus på problematiske indsatser.

Sidst, men ikke mindst, blev det fremhævet, at vi i SL skal sørge for, at medlemmerne har forhold og vilkår, som giver den tid, der skal til og gør det muligt for dem at udvikle, dokumentere, evaluere og synliggøre det socialpædagogiske arbejde.

Viden som fundament for faget

- en sammenfatning af delegationernes indlæg på kongressen, november 2004

På kongressen, november 2004, var der tilslutning til, at faget skal bygge på et vidensfundament, og at dokumentation, evaluering og formidling bliver en naturlig del af arbejdet. Vi skal have værktøjerne hertil gennem efter- og videreuddannelse, men vi skal også bruge de værktøjer, der allerede er. Jo mere faget bliver vidensbaseret, jo bedre bliver vi i stand til at afgrænse og bestemme socialpædagogikken. Der bør i overenskomster og aftaler indarbejdes frihed til efter- og videreuddannelse samt tid til dokumentation og evaluering – lokale arbejdstidsaftaler er ikke nok. Det blev i diskussionen fremhævet, at der mangler at blive udviklet, hvordan vi får medlemmerne med på vidensbaseret af faget, fordi det kommer som noget ovenfra og ned.

Kongressen, november 2004 vedtog bl.a., at SL skal arbejde for,

- at få aftalt vilkår og rammer på arbejdspladserne, som kan fremme en dokumentations- og evalueringskultur, hvor formidling af den socialpædagogiske indsats og dens resultater er en integreret del af medarbejdernes dagligdag
- at ledelsen på alle niveauer – institutions-, forvaltnings- og det politiske niveau – bidrager til at sikre rammer og vilkår for vidensgrundlaget, dokumentation og evaluering
- at få etableret forskning, teori og begrebsdannelse med udgangspunkt i fagets præmisser og med relevans for det socialpædagogiske arbejde
- at fastholde og styrke socialpædagogikkens position i grund-, efter- og videreuddannelsen
- at CVU'erne i langt højere grad inddrages i opbygningen af fagets vidensgrundlag, og at denne viden indtænkes i grunduddannelsen
- at understøtte medlemmernes professionsfaglige udvikling – deres interesse for og engagement i det socialpædagogiske arbejde.

I forlængelse af ovenstående fremgår det af "Faglige udfordringer og muligheder for det socialpædagogiske arbejde og arbejdspladserne", som det blev vedtaget, at "En udvikling i den retning gør det til en helt central opgave for forbundet at få ændret billedet af det socialpædagogiske arbejdes betydning. Forbundet må påtage sig en klar og tydelig rolle i forhold til den professionsfaglige udvikling. Der skal arbejdes med at styrke faget og arbejdspladsernes profil. SL skal spille en væsentlig rolle i udformningen af redskaber til dokumentation og evaluering".

Ovenstående sammenfatning og vedtagelser bygger på delegationernes indlæg og den deraf følgende diskussion. Nedenfor bringes disse indlæg, som det talte ord, men i en bearbejdet form.

Pia Grabe, SL Nordjylland:

Vores delegation har været langt omkring i diskussionen. Det er et tema, som favner vidt og bredt, og det gjorde vi også. Vi er enige i, at viden skal være fundamentet og grundlaget for vores faglige udvikling og de pædagogiske handlinger på vores arbejdspladser. For at nå dertil er der nogle ting, der skal være opfyldt. Vi skal have værktøjer til at beskrive, hvad det er, vi går og laver. Vi mangler også tid til dokumentation og formidling af det pædagogiske arbejde.

Vi valgte i vores diskussion at sætte fokus på to ting: Grunduddannelsen og aftalesystemet. Grunduddannelsen er forudsætningen. Den skal "matche" kravene på arbejdspladserne om dokumentation og vidensbaseret praksis. Der skal være sammenhæng mellem grund-, efter- og videreuddannelsen.

Når vi snakker om vidensopsamling og kompetenceudvikling, og ikke mindst manglen på tid til kompetenceudvikling og dokumentation, handler det også om aftalesystemet – vores overenskomstmæssige rettigheder. Vi sætter spørgsmålstejn ved, hvad vi de sidste mange år har gået og bekræftet hinanden i, nemlig at det er arbejdsgiverens forpligtelse at sikre medlemmerne en ordentlig efter- og videreuddannelse.

Vi mener, at det er på tide, at vi kigger på, hvordan vi gennem efter- og videreuddannelsen kan sikre udviklingen af vores fag, sådan som de blandt andet gør det indenfor sygehusområdet eller indenfor HK, hvor man simpelthen via overenskomsten får beskrevet, hvordan man kan opsamle point, som giver adgang til efter- og videreuddannelse. Jeg ved ikke, om det skal gøres på den måde, men hvis vi mener noget med at udvikle faget, er vi nødt til at sikre, at medlemmerne får mulighed for efter- og videreuddannelse.

Den anden forudsætning: den fornødne tid til at reflektere over det arbejde. I lærerværelset kalder man det forberedelsestid. Det vi gerne vil er, at vi får tid til at reflektere og planlægge – tid til at lave dokumentation af vores arbejde. En dokumentation der naturligvis også skal bruges til at overbevise politikerne om, hvad det er for rammer og vilkår, som er nødvendige, hvis vi skal løse de socialpolitiske problemer.

Tina Christensen, SL Viborg:

I Viborg har vi haft en diskussion om temaet på vores generalforsamling. Dette mit indlæg, er et sammenkog af diskussionen: Er det bare, fordi vi har hørt det så tit, eller er der reelt et behov for mere dokumentation og forskning? Uddannelsen er blevet en professionsbachelor, men det er svært at se forskellen. Seminarierne fokuserer stadig på holdningsdannelse og praksisudøvelse. Vi mener, at der er behov for større fokus på metoder, evidens, synliggørelse og vidensdeling. Der mangler dokumentation og forskning for at kunne leve op til de øgede omverdenskrav.

Hvordan kan så denne akademisering af uddannelsen og faget foregå? Vi mener, at der må skelnes mellem den almindelige vidensdeling, altså pædagogernes praksisviden, og så den akademiske forskning og bevisførelse. En afklaring af for hvis skyld akademiseringen af faget skal foregå, må også diskuteres. Er det for pædagogerne på gulvet eller er det for de politiske magthaveres skyld? Vi mener, at hvis faget skal akademiseres, er det ikke noget vi selv kan gøre – alle os, der arbejder på gulvet. Det kunne være de mange pædagoger, der selv betaler for deres videreuddannelse, og som i dag faktisk uddanner sig ud af faget. Dem kunne vi bruge og satse på i akademiseringen af faget.

Vi mener, at der mangler en klar afgrænsning og bestemmelse af, hvad en socialpædagog er og kan i forhold til for eksempel andre faggrupper. Et etisk værdigrundlag, som vi har vedtaget det i dag, vil hjælpe os et stykke på vej, men det må også være seminariernes opgave at arbejde for en tydeliggørelse af den pædagogiske faglighed. SL's opgave er at igangsætte en diskussion om, hvad en socialpædagog er, men også at være fødselshjælper på en opsamling og deling af vores praksisviden.

Christian Ingerslev, SL Århus:

"Det der socialhalløjsa" er en betegnelse for vores indsats, som vi er mange, der er stødt på. Det er ikke særligt fedt at blive kendetegnet som socialhalløjsa. Der er i al fald et

kraftigt skel mellem denne omverdenens opfattelse og vores eget selvbillede. Et skel som vi har undret os over og er dykket ned i, men også et skel som vi ser som en udfordring.

Hvad er det, der gør den store forskel på andres opfattelse og vores selvforståelse? Hvor er det, der ikke er overensstemmelse mellem vores branding og eksponering af SL og den almindelige forståelse i samfundet?

Vi tog afsæt i et afsnit fra baggrundsmaterialet, hvor der står: "... ved en selvstændig profession forstår man et fag, der har sit eget veldefinerede arbejdsområde, metode og teori. Et fag med egen uddannelse og med en særlig faglig etik". Det udsagn fandt vi meget centralt. Vi kobledede dernæst det ovenstående sammen med forundringen over, at vores uddannelse aldrig er blevet opført på listen over lovregulerede erhverv i Danmark. Ville en opførsel på sådan en liste være ensbetydende med en anden viden i samfundet om vores fag og udøvelsen af det? Vi var meget enige i, at målet for SL ikke er at opnå faglig monopol, men at udnytte det særlige for socialpædagogikken, at faget og dets udøvere til stadighed har befundet sig i en tilstand af forsøgs- og udviklingsarbejde. I den forbindelse fandt vi også udsagnet, der tydeligt dokumenterer, at pædagoguddannelsen ikke tænker udviklingsarbejde og forskningstilknytning ind i seminariernes uddannelsestænkning, vældigt interessant.

Når udviklingsarbejde er noget særligt for faget, fandt vi, at der er et modsætningsforhold mellem uddannelsens manglende fokus på udviklingsarbejde og vores hverdag på institutionerne. Er det et problem, at uddannelsen ikke forbereder de studerende til vores arbejdsmarked? Skal SL som forbund forholde sig til det faktum? Hvordan skal vi arbejde med at påvirke uddannelsen og samspillet mellem praksisfeltet og seminarierne?

Vi har nu rejst tre spørgsmål, som vi vender tilbage til, men først hvad vi dernæst tog afsæt i: Kan socialpædagoger overhovedet formidle deres fag? Hvis vi siger, at det er væsentligt at indsamle viden, bearbejde viden, at formidle viden, arbejde med mål, midler og metoder, er vi så i stand til det? I øjeblikket ser vi, at sammensætningen og rekrutteringen af personale på de socialpædagogiske arbejdssteder forandres. Der kommer flere og flere ikke-uddannede ind på vores område, og de varetager højt specialiserede opgaver. Personlige kompetencer vægtes frem for faglige kompetencer og faglig viden. Kunne en sådan tendens være medvirkende til, at samfundet har et andet billede af os, end det vi selv ønsker? Er en konsekvens af en øget tilgang af uuddannede, at der forekommer mindre vidensbaseret dokumenteret formidling?

Når vi ønsker, at faget bliver et selvstændigt fag med egen metode og teori, skaber ovenstående udsagn og realiteter så nogle modsætninger, nogle problemer? Vil en manglende faglig videnskabelig tilgang til formidling af faget i praksis og på uddannelsen føre til, at vi ikke fortsat kan opretholde vores bacheloranerkendelse? Vil en sådan manglende anerkendelse sluttelig medvirke til, at vi ikke længere er i stand til at se linjer i et uddannelsesforløb, hvor man kan ende med en mastergrad? Hvis det sker, er det vores opfattelse, at vi i SL ikke har gjort vores arbejde godt nok – for vores medlemmer og vores kommende kollegaer.

Vi var i debatten også inde på ledelse og lederne. Er det ledernes skyld, at vi i samfundet bliver opfattet som socialhalløjsa? Det blev vi hurtigt enige om, var en letkøbt forklaring, men det er ikke uvæsentligt at fokusere på ledernes rolle. Vi ønsker ikke tilstande som i for eksempel Storbritannien, hvor der ansættes akademiske ledere, der ikke nødvendigvis har deres rødder i eller kendskab til faget, men ved en masse om videnskabeliggørelse, mens det øvrige personale på institutionen er ikke-uddannede.

Vi efterlod et par spørgsmål tidligere og for at søge en afklaring har vi opstillet nogle dilemmaer, som vi fandt interessante. Vi er kendt som socialhalløjsa, men ønsker at være kendt som Socialpædagogernes Landsforbund eller Socialpædagogerne. Er det så et dilemma, at vi organiserer både uddannede og uuddannede i samme forbund? Når vi ønsker, at faget bevæger sig fra et holdningsfag over mod viden og dokumentation, giver fornævnte dilemma mellem uddannet og uuddannet så et problem? Hvilke udfordringer vil svarene på ovennævnte spørgsmål stille SL overfor? Vil en af vejene være at arbejde mere målrettet på dannelsen af en ny fællesbranche for sundheds- og socialarbejdere? Vil en sådan branche, hvor pædagogik blev en selvstændig branche, medvirke til øget fokus på faget, fagligheden og udøvelsen af faget samt ændre forståelsen i befolkningen? Kunne en sådan branchedannelse få afsmitning på løn- og ansættelsesvilkår?

Vi er meget enige i det, der står i baggrundsmaterialet: I fremtiden er det absolut nødvendigt, at SL forholder sig offensivt til det grundlag, forskningen etableres på. Viden er magt, og magten over hvilken viden, der etableres, er af stor betydning.

Mette Boelt Kristiansen, SL Vejle:

I Vejle er vi slet ikke i tvivl om, at dokumentation og formidling af den socialpædagogiske indsats er vejen frem. Vi har prøvet at ridse de vigtigste udfordringer op og de handlemuligheder, som vi mener, SL har. Hvis der skal dokumenteres i hverdagen, ude på arbejdspladserne, er tiden det altafgørende for, at det kan lade sig gøre for den enkelte pædagog og afdelingerne. Derfor skal tiden – det at man skal bruge tid på at dokumentere – prioriteres. Det skal synliggøres, at det kræver tid. Der skal afsættes tid.

Vi tror og ved, at der er socialpædagoger, der vil være bange for at gå i gang. Den større skriftlighed vil afskrække mange. Derfor skal man selvfølgelig have de nødvendige redskaber for at kunne gå i gang, ligesom det kræver kurser, efter- og videreuddannelse.

Vi mener også, at det handler om en mentalitetsændring. Mange opfatter dokumentation som noget ved siden af, der stjæler tid. Det egentlige er relation mellem mig og brugeren. Vi er nødt til at betragte dokumentation som en del af kerneydelsen, fordi vi derved bliver klogere på, hvad der sker med den enkelte bruger og hele målgruppen, som vi arbejder med. På den måde forbedrer vi også relationen og det der sker i samværet. Vi skal fortsat arbejde med al den nærhed og spontanitet, her-og-nu oplevelser, relationerne til børnene, de unge og brugerne, som kendetegner udøvelsen af faget, men vi skal kunne være i det nære samtidig med, at vi arbejder systematisk hen imod de mål, vi har sat op – kunne holde øje på de fikspunkter, som vi skal evaluere på. Det tror vi bliver kravene til fremtidens socialpædagoger. Det skal vi være med til at påpege og hjælpe i gang.

Men. Det er ikke kun os, der skal gøre det hele. Vi mener fortsat, at vi skal kunne gøre brug – og måske i endnu højere grad – af folk fra andre professioner til den rent videnskabelige del. Vi er ikke så langt endnu, at vi bredt set alle kan præstere videnskabelige undersøgelser ude på arbejdspladserne. Vi kan og skal producere data, dokumentation i hverdagen, som forskerne skal kunne bruge i deres arbejde.

I kommissoriet bliver der spurgt, hvad kan SL gøre anderledes end i dag, eller måske gøre i endnu højere grad, end det gøres. Vi har lavet en lille liste med, hvad SL skal gøre: SL kan være med til at bringe metoder til resultatmåling ud på den enkelte arbejdsplads. Vi skal være fødselshjælpere – hjælpe arbejdspladserne med at komme i gang. Vi har også talt om overenskomster og aftaler i forhold til tid til andet arbejde – tid til dokumentation. Det formåede vi ikke at blive enige om på den ekstraordinære kongres, hvor vi udtog de centrale overenskomstkrav. Det må så amtskredsene tage sig på her og nu og forhandle lokalt.

Vi skal være med til at pege på interessante og spændende problem- og forskningsfelter, der bør undersøges nærmere, pege på forskere, som kan være med til at sætte nye ting i gang. Vi skal via vores virke i CVU- og seminariebestyrelserne være med til at dagsordensætte, at det pædagogiske fag ikke skal være holdningsbaseret. Vi skal have en bevægelse i gang hen imod, at vores fag bliver vidensbaseret, hvilket starter i uddannelsen.

Vi skal sætte fokus på pengene til efter- og videreuddannelse. Det kan ikke være meningen, at det individuelle medlem af egen lomme skal betale 30.000 til en PD. Der bliver vi nødt til at finde nye veje – gå ind og pege på, hvor pengene kan komme fra. Det er, mener vi, ikke kun et spørgsmål om de lange efter- og videreuddannelser. Når vi taler om dokumentation, kan det somme tider være et 2 dages skrivekursus, der skal til.

Ellen Kristensen, SL Ribe:

Meget af det der er sagt, har vi selvfølgelig også diskuteret hos os. Jeg prøver at plukke lidt i det. Vi har brugt tid på, at vi nu har fået en bacheloruddannelse. Det bør vi centralt og ude i vores lokaludvalg arbejde mere på bliver synligt og manifesteret på uddannelsesstederne. Pædagoguddannelsen har fået et andet sigte. Vores uddannelsessteder er stadig mere holdningsseminarier, end de er vidensbaseret. Det skal vi tage fat i og få ændret. Men. Det gælder også vores arbejdspladser. Der skal kobles viden på derude. Vi kan snakke nok så meget etik og værdigrundlag, og det er utroligt vigtigt, men vi skal have vidensgrundlaget dagsordensat.

Det er vigtigt for os, at vi får det socialpædagogiske arbejdsområde mere i fokus. Det er som om vores uddannelse og arbejdsområde ikke har høj status og er særligt anerkendt. Det kunne vi godt ønske os, at vi arbejder lidt mere på. Det er utroligt vigtigt, at vi på arbejdspladserne, men også i samarbejde med seminarierne, arbejder med undersøgelser og projekter – at vi får dokumenteret indsatsen. Vi tænker meget på, at faget pædagogik i uddannelsen er knyttet op på andre fag: psykologi, sociologi og så videre.

Vi skal gøre lidt mere ud af at blive synlige. Vi oplever selv – blandt andet i uddannelsesudvalget – at det er svært at nå igennem. CVU konstellationen er efterhånden blevet så stor, at vi skal passe på, at vi ikke forsvinder i mængden. Det er, synes jeg, utroligt svært at holde fast i, at vi er et fagområde, der også skal have plads. Jeg ved ikke rigtigt, om vi skal være lidt mere aggressive og samarbejde mindre med de andre – lærer og sygeplejersker og hvem vi eller sidder sammen med. Vi forsvinder ligesom i samarbejdet. Vi har i al fald lokalt besluttet, at vi toner ned i forhold til de andre organisationer og forsøger at holde fast i vores eget fagområde for at blive lidt mere markante i CVU konstellationen.

Elsebeth Rosenstjerne Poulsen, SL Sønderjylland:

Vi har snakket om og været inde omkring meget af det, som I andre også har været inde på. Vi har haft tre fokuspunkter i diskussionen.

Vi ønsker (1) en lovgivning der sikrer større ensartethed i uddannelsen og studieordningerne. Det kan ikke være meningen, at man får forskellige uddannelser alt efter hvilket seminarium, man har gået på. Vi ønsker, at der skal være mere teori og viden i uddannelsen. Vi ønsker tydeligere adgangskrav og rådgivning til dem, der ønsker at begynde uddannelsen, sådan at de ved, hvad den indebærer, inden de begynder den. Så ønsker vi, at der skal være den nødvendige vidensforskning, fordi det er det, faget skal bygge på.

Vi ønsker (2), at nøglepersoner og samarbejdsparter i amter og kommuner, der har med vores område at gøre, har et stort kendskab til området og til de metoder, som vi

arbejder med. Og så mener vi endelig, at der bør øremærkes beløb til efteruddannelse af de gamle pædagoger, og det skal der gøres for, at der kan opnås en grundlæggende viden og forståelse for, hvad det egentlig er, der sker derude.

Til sidst (3) snakkede vi om, at arbejdspladserne og lederne bør have en særlig forpligtigelse til vidensudveksling og –spredning. Alt for mange holder kortene tæt ind til kroppen. Det kan ikke være meningen, at vi skal starte forfra hver gang, igen og igen. Vi skal bygge videre på den eksisterende viden og den skal ud – udveksles med andre arbejdspladser. Der bør etableres en vidensbank med pligt til at bruge den.

Allan Andersen, SL Ringkjøbing:

Vi har været af sted på en weekend, hvor vi snakkede det her i vores bestyrelse. Vi kom frem til fem fokuspunkter, som har præget vores diskussion. Det ene var, at dokumentation og metodeanvendelse skal bygge på kvalitet. Vi snakkede bredt frem og tilbage og fandt ud af, at i kommunerne gøres der allerede et rigtigt godt stykke arbejde på det her område.

Vi kom ind på og berørte et punkt, vi kaldte det forebyggende arbejde. Forebyggelse er principielt en god ting, men vi tvivler lidt på, om det er de rigtige, der får hjælpen. I den forebyggende indsats tilbyder vi for eksempel kurser til spædbørnsfamilier, men dem som kommer, er dem, der plejer og er vant til at gå på kurser. Udfordringen ligger i at komme ind til de familier, der ikke vil lukke os ind, dem der har noget at skjule.

Vi mener, at der skal være en balance mellem at skulle dokumentere og effektmåle set i forhold til, hvad det egentlig er, der reelt virker. Det er – efter min mening – at arbejde med relationer. Det der med at arbejde med relationer, det er der tingene kan flytte sig. Det kan knibe med at dokumentere relationsarbejdet. "Jeg havde en god samtale med Brian i går". Jeg har haft otte af dem – og var det godt eller? Vi kan i al fald stå og mangle værktøjer til at dokumentere den relationsbaserede indsats.

Vi skal i samarbejde med CVU'erne og andre uddannelsesinstitutioner. Vi mener, at det er vigtigt at få praksiserfaringerne ind på læreanstalterne. Det er godt med forskning, men rammerne skal være i orden, hvis vi skal kunne anvende dem. Der skal være tid til forberedelse og fælles diskussioner om anvendelsen af forskningsresultaterne.

Poul Erik Pedersen, SL Fyn:

Vi har valgt at tage udgangspunkt i den viden, der etableres i praksisfeltet, og hvordan vi som forbund kan understøtte, at denne viden gøres anvendelig i udviklingen af det socialpædagogiske arbejdsområde, samt hvordan vi kan understøtte samspillet mellem forskning, uddannelse og praksis. Vi har haft fokus på den pind i kommissoriet, der siger, at udfordringen er at få koblet de utallige praksisrelaterede kompetencer, erfaringer og refleksioner til uddannelsestænkningen og forskningen.

Det socialpædagogiske fag er under pres fra flere sider. Det kommer – først og fremmest – fra regeringens mål om at nedbringe de sociale udgifter, og regeringens accept af, at Danmark ikke længere skal bære førertrøjen i forhold til kvaliteten af de sociale tilbud. Dette pres intensiveres i den nærmeste fremtid, hvor kommunerne og de nye regioner vil stå med yderligere sparebehov, bl.a. fordi det kan forudses, at en ikke betydelig del af de offentlige budgetter vil gå til at samkøre og etablere sig i nye organisatoriske enheder. Hertil kommer det fortsatte skattestop, hvis virkninger er stigende for hvert år. Medvirkende er også, at samfundet prioriterer egentlig sygdomsbekæmpelse frem for forebyggelse. En betydelig og stigende del af skatterne er forbeholdt sygehusene, hvilket reelt udgør et problem i forhold til at opnå accept af øgede udgifter til sociale formål.

Et andet pres er opstået ud fra en bekvem mytedannelse om, at ingen ved, om det nytter. Det er ikke dokumenteret, at det virker, hvorfor vi må undgå enhver anbringelse, før det er værst tænkeligt. Det er også bekvemt, at netop familieplejeområdet, og til dels opholdsstedsområdet, er uden overenskomster. Det mindsker udgifterne i forhold til de forholdsvis højere udgifter på de traditionelle overenskomstmæssige områder.

Strategien om dokumentation og resultatmåling kan derfor ikke alene hvile på gennemførelse af en evalueringskultur på arbejdspladserne. De øgede krav om effektivisering og billiggørelse af de sociale tilbud vil gøre det meget vanskeligt at skabe rum og tid til dokumentation. For SL handler det derfor om at medvirke til at udvikle redskaber, som sætter medlemmerne i stand til at prioritere mellem de modsatrettede krav om dokumentation og evaluering, kvalitet og effektivisering. Vi må i SL arbejde videre med, at der bliver forsket og udviklet metoder, der fremmer og støtter de udsatte grupper, vi arbejder med. På SL's hjemmeside kan der oprettes en vidensdokumentations- og forskningsside, som linker de nuværende og kommende videnscentres dokumentationsbiblioteker i samarbejde med SL's bibliotek og CVU'erne, universiteterne og videnscentrene i regionerne og staten. SL kan medvirke til at begrave myten om manglende dokumentation. Socialpædagogen, som læses af rigtig mange, må i højere grad forpligtes til også at fungere som samlende led mellem uddannelsesstedernes grund-, efter- og videreuddannelse og forskningsinstitutionerne med henblik på at fremme forskningsinitiativer og sprede viden om forskning og dokumentationsresultater.

Inge Jordan, SL Storstrøm:

Der er ingen tvivl om, at det vi skal sikre, det er, at vi som pædagoger eller som faggruppe bliver anerkendt, og anerkendt bliver vi ikke uden, at vi bliver bedre til at dokumentere. Vi skal have forskningstilknudning og –miljøer på seminarierne, der kan indsamle den viden, som ligger ude på arbejdspladserne sådan, at den bliver en naturlig del af undervisningen – efter- og videreuddannelsen.

Den viden, der ligger ude på arbejdspladserne i form af gennemførte og igangværende projekter, er der ikke ret mange andre end dem, der har gennemført projekterne, som kender til. Det skal være helt naturligvis, at denne praksisviden og opnåede forskningsresultater bruges aktivt i undervisningen. Et tættere samarbejde mellem institutioner og seminarier om vidensindsamling og forskning vil give bedre mulighed for, at viden formidles ud til flere pædagoger og institutioner. Det er noget, der mangler i dag.

SL skal arbejde på, at forskning og viden indsamles, at det bliver en integreret del af vores pædagoguddannelse. Der skal stilles krav til arbejdspladserne, som modtager studerende. Praktikvejlederuddannelsen skal gøre bedre til gavn for de studerende, men også i forhold til det samarbejde, der bør foregå mellem institutioner, seminarier og CVU'er. SL skal arbejde på, at det socialpædagogiske arbejdsområde bliver højt prioriteret i pædagoguddannelsen. Vi skal stille krav til arbejdsgiverne om, at der bliver afsat både tid og penge til efter- og videreuddannelse samt forskning som en naturlig del af pædagogernes ansættelsesforhold.

Lene Snedker, SL Vestsjælland:

Vores diskussion blev hurtigt meget konkret. Hvad skal vi i SL gøre for, at det her papir ikke kun er ord? Vi har ligesom to søjler. Den ene handler om, hvilke krav og forventninger vi skal stille til uddannelsesinstitutionerne og det politiske system og den anden om, hvad vi gør ude på arbejdspladserne.

Vi mener, at det er nødvendigt at styrke dialogen mellem professionen og forskningen. SL skal være med til at definere relevante forskningsemner eller områder. Vi kunne godt

tænke os, at disse områder blev tematiseret i fagbladet og ved medlemsmøder, det vil sige bredt ud, så medlemmerne ude på arbejdspladserne kunne føle, at de havde andel i det, også når forskningsresultaterne forelå. Vi kunne godt tænke os, at SL samarbejdede mere med de forskellige udviklingscentre og andre organisationer for formidling og udviklingsarbejde. Vi mener, at det er en stor og meget vigtig opgave, at SL aktivt går ind i at udvikle metoder til opsamling af socialpædagogisk viden og udbredelse af den. Vi kunne godt tænke os, at SL lagde pres på de politiske beslutningstagere. Vi har rammen – CVU'erne – men der mangler penge til at gennemføre videreuddannelse. Institutionerne har ikke økonomisk mulighed for at byde ind på det, som CVU'erne udbyder. Vi vil gerne have udviklet samarbejdet med de udviklingsenheder, der findes i CVU'et. Vi mener, at vi derved kan synliggøre det arbejde, der foregår ude på institutionerne. Det kræver, at vi aktivt går ind i den repræsentation, som vi blandt andet har i udviklingsrådene.

Ude på arbejdspladserne mener vi, at opgaven i høj grad skal starte med, at vi styrker kulturen omkring det at arbejde projekt- og forskningsorienteret. Der er mange institutioner, som bakker ud i forhold til de nye krav, men der findes også mange udviklingsarbejder ude på institutionerne, som bare kaldes noget andet og ikke bliver dokumenteret. Det er vigtigt, at vi får afklaret, på hvilket niveau de enkelte institutioner kan og skal stille op i forhold til at dokumentere indsatsen. Det skal være realistiske krav, men vi skal også stille krav til vores medlemmer og arbejdspladser om at få skabt rammer, der gør det muligt at dokumentere arbejdet.

Forsøgs- og udviklingsarbejde som er en del af uddannelsen er noget, som de studerende kun i ringe grad er inddraget i. De skal i højere grad med i de udviklingsprojekter, som foregår. Vi mener også, at denne her diskussion, om viden som fundament for faget skal bredes ud. Det er ikke nok, at den foregår her og i amtskredsbestyrelserne. Den skal ud på de enkelte arbejdspladser. Det er vigtigt, at vi får signaleret, at udviklingsarbejde – kvalitetsudvikling, dokumentation og formidling – er til gavn for institutionerne. Vi mener, at det er vigtigt, at det ikke kun er praktikvejlederen, hvis man er så heldig, at have sådan en, som skal være med i udviklingsarbejde. Det skal være hele personalegruppen sådan, at den får viden om og erfaringer med udviklingsprojekter, hvad det stiller af krav. Det handler om dokumentation og formidling af udviklingsarbejdet.

Winnie Mortensen, SL Roskilde:

Når forskningsrapporter antyder, at grundlaget for den socialpædagogiske indsats mere er normer og holdninger end viden, at lærere og studerende opfatter faget pædagogik som et holdningsfag mere end som et vidensfag, skyldes det – efter vores opfattelse – en mangel på konkret viden. Når vi står overfor brugerne, har vi kun os selv, vores normer og holdninger, erfaringer og viden. Det er en god styrke for faget, at disse normer og holdninger bygger på en fælles etik og faglige holdninger, som vi blandt andet har vedtaget her på kongressen. Hvordan vi så får den viden og erfaring givet videre til hele organisationen, det er jo hele kunststykket.

Vi ved godt, at når vi arbejder med mennesker, så er der ingen facitliste, for det der virker på den ene, virker nødvendigvis ikke på den anden. Der er nogle fællestræk og mindste mål for indsatsen. I vores arbejde er resultaterne knyttet til enkeltpersoner og projekter.

Vi har hæftet os især ved to punkter i debatten. Det første er selve videnbegrebet. Som beskrevet i oplægget til i dag er socialpædagogikken i høj grad baseret på normer og holdninger. Hertil kan tilføjes erfaringer – både egne og andres – og i mindre grad egentlig viden. Hvad forstår vi så ved viden? I den akademiske og politiske sfære

diskuteres viden ud fra en videnskabelig teoretisk vinkel. Altså hvilke metoder er specifikke og stringente nok til indsamling af relevante data, hvoraf viden kan udledes.

Denne tilgang kendetegner, som sagt, ikke uddannelsen, hvorfor det for os er svært og vanskeligt at gå i dialog med andre faggrupper, som funderer deres faglighed på – for os – ukendte videnskabsteorier. Den anden vigtige pointe er den systematiske tilgang, som kun kan understøttes af løbende evalueringer og dokumentation. Som det er nu, produceres der et stort antal evalueringsrapporter, der forsøger at sikre dokumentationsbehovet, men hvis vi ikke har en fælles og grundig forståelse af viden, altså fundamentet for vores arbejde, kan vi så lave relevante evalueringer?

Derfor er det vigtigt, at denne her opgave bliver løst i fællesskab og samarbejde med de politiske og administrative beslutningstagere – og ikke kun på den enkelte institution. Det vil styrke faget, hvis vi inddrager forskningsverdens metoder og tænkning i vores arbejde, men vi skal selv uddanne os til at udvikle metoder og tænkning, der tager et reelt udgangspunkt i den socialpædagogiske virkelighed. Det er ikke en løsning at indhente forskere og konsulenter fra andre faggrupper og bede dem om at finde svarene. Vi skal indgå i samarbejdet med universiteter og CVU'er.

Vi skal manifestere os bredt og gøre den almindelige borger opmærksom på det socialpædagogiske arbejdsområde og vigtigheden af det, vi går og laver. Vi skal skabe respekt om vores fag og dermed være med til at højne kvaliteten. Lægerne, de har et lægeløfte: At redde liv. Det er vel dybest set også det, vi skal som pædagoger, og det gør vi jo også bedst, når handlingerne er baseret på viden, og når vi blander os i den politiske debat. Og så kan jeg ikke lade være med at slutte af med det, Storm P. han siger så glimrende: "Det er godt, vi fik det bedre, men det ville være bedre, hvis vi fik det godt".

Evy Jensen, SL Frederiksborg:

Vi har afgrænset os til to punkter. Det ene er dokumentation og det andet er efteruddannelse. Ude på arbejdspladserne mangler der en kultur for dokumentation. Da vores uddannelse blev evalueret af RUC – projekt "Pædagogers kompetence" – fortalte den sidste rapport, hvad der skete med de unge nyuddannede, der kom ud på vores arbejdspladser. De sagde alle – 12 i alt tror jeg – at det de manglede, det var muligheden for at diskutere pædagogik, og hvad de gik og lavede.

En dokumentationskultur forudsætter, at der er tid og plads til faglig refleksion. Vi synes, at SL skal udarbejde et tilbud til alle arbejdspladserne på linje med det, der hedder "Den gode arbejdsplads". Et tilbud, der blandt andet bør indeholde forskellige dokumentationsværktøjer, fordi til det at passe sit arbejde hører også at dokumentere, hvad det er, der er udført. Altså på den måde mener vi også, at pædagogikken kommer tilbage på arbejdspladserne. Det må gerne være sammen med forskere, men vi skal ikke vente på dem. Hvis vi bare starter med os selv, er vi nået så langt. Det er snart 10 år siden, at SL satte alle sejl til. Vi manifesterede holdninger til efteruddannelse og kom med nogle bud på, hvad der dengang var af muligheder for efteruddannelse. Vi skal igen have fokus på efter- og videreuddannelsen. I den forbindelse kan jeg ikke lade være med at fremhæve, at vi dengang foreslog, at det skulle være et overenskomstmæssigt krav – at der i vores overenskomst kom en ret til 14 dages undervisning eller efteruddannelse. I 95 prøvede vi med et forslag om, at man kunne optjene efteruddannelsesdage på linje med vores ferieoptjening. Det er sådan noget, vi godt kunne tænke os at arbejde med.

Karen Knudsen, SL Københavns Amt:

Vi har selvfølgelig også diskuteret kommissoriet og er meget enige i, hvad alle I andre har sagt. Det vil jeg ikke gentage, men i stedet fortælle lidt om, hvad der faktisk foregår i Københavns Amt i øjeblikket, og hvordan vores medlemmer er involveret i det. Amtet

har oprettet en kvalitetsenhed – og ansat nogle folk – for at styrke dokumentationen af det pædagogiske arbejde. Der sidder altså en række DJØF'ere og arbejder med det her. Det man så har gjort, og det synes jeg jo er smadder godt, det er, at man har sagt, at udover DJØF'erne er det nødvendigt, at vi får basispersonalet med fra enhederne. Det er alle forvaltningerne, vi taler om. Både psykiatri og udviklingshæmmede, altså handicapafdelingen og børne- og ungeområdet. Det hele. Man tager udgangspunkt i Den Danske Model, der, som bekendt, er meget præget af sygehusområdet, hvor der er lavet mange standarder. Øvelsen er at tilpasse modellen til det sociale område. Det sker i en samlet organisation, hvor der er netværk, råd og små arbejdsgrupper. En organisation, hvor vi og vores medlemmer er involveret.

Man har valgt at koncentrere sig om visitation, medicin, handleplaner og kommunikation. Indenfor de fire fokusområder skal der laves 2-3 standarder. Samtidig gør man det i begyndelsen af januar (2005), at man på hver enhed – institution, botilbud, dagtilbud – laver lokale kvalitetsråd, som består af leder, brugerrepræsentanter og nøglepersoner, som man uddanner. Disse sidste er medarbejdere. Derudover kan man, afhængig af, hvor stor enheden er, lave underudvalg. Det forventer vi os meget af, fordi det er meget godt, at man sidder centralt i amtet og laver standarder, men det hele falder sammen, hvis vi ikke får medarbejderne med. Rundt om på institutionerne skal det ind under huden.

Jeg vil fortælle lidt om kommunikation, fordi jeg selv er med i den arbejdsgruppe, men også fordi jeg synes, at det er det, der er mest interessant for vores faggruppe. Det er i sin vorden. Vi er ikke færdige med standarderne, men vi har valgt tre standarder. Den ene hedder "afdækning af kommunikation K", og vi taler om hele området: handicap, børn og unge, psykiatri, misbrug. Den anden hedder "Respekt", fordi det handler om, hvad vi gør, når vi har afdækket kommunikationen. Den tredje hedder "Impati".

I arbejdsgruppen er vi en DJØF'er og 4-5 fra praksisfeltet. Vi er ikke færdige og endnu er det ikke ude på arbejdsstederne og derfor heller ikke afprøvet, men jeg synes faktisk, at det er en god måde at arbejde på, som kvalificerer produktet. Det handler jo om evidens, øjeblikkets mantra, og det betyder dokumentation. Det vil også sige resultatmåling, men vi får altså sat vores fingeraftryk sådan, at målingerne er, så vi kan forstå dem.

Det, der skal ske videre frem, er, at vi har et halvt år, hvor vi arbejder med det ude på driftsenhederne, og så evaluerer vi. Det kan godt være, at jeg er meget positiv, men jeg synes, at det er en måde at komme i gang på. Vi har snakket om det her i mange år, men vi har ikke rigtigt formået at få det løftet op. Jeg er sikker på, at alle tilbud i dag arbejder meget koncentreret om at dokumentere det arbejde, de går og laver, men det er en stedbunden viden, der skal blive en fællesviden. Det er det, der er utroligt vigtigt, og det er det, vi skal bruge dokumentationen til.

Derfor bliver jeg også lige nødt til at vende tilbage til diskussionen og spørgsmålet om CVU'erne, fordi vi kan se, at det halter gevaldigt inden for vores område. Udover at vi sidder i de der CVU'er, prøver vi også at få dem med i forhold til arbejdet med kvalitetsstandarder og kvalitetsarbejdet i det hele taget.

Jørn Thaarup, SL Københavns og Frederiksberg kommuner.

Vi har indledningsvis forsøgt at gøre en kort status – en lille analyse. Vi siger, at socialpædagogisk arbejde er karakteriseret ved uklare normative holdningsbaserede indsatsområder, som er præget af en praktisk handlingsprofession, hvor handlinger rettes mod forandringsarbejde, problemløsninger og vedligeholdelse. Begreber som intervention og handlingsplaner understreger handlingsdimensionen i det socialpædagogiske arbejde.

Dette forudsætter, at der formuleres en bevidst hensigt med handlingerne, der igen bygger på, hvordan de sociale problemer opfattes og forstås af socialpædagogen, som skal vælge, om han eller hun skal medvirke til at skabe forebyggelse, forandring, disciplinering eller behandling. Disse hensigter kan opfattes forskelligt afhængigt af socialpædagogisk viden, erfaringer og politiske holdninger og den kontekst, som pædagogen befinder sig i.

Socialpædagogisk praksis er ofte orienteret mod at opspore og indkredse problemkategorier med henblik på at lindre, regulere og behandle problemtilstande. Som konsekvens heraf vil socialpædagogisk praksis ofte efterspørge en autoritativ viden om karakteristika, problemernes bestanddele og effektive arbejdsredskaber. Viden som forudsætning for handling kan ses som både indlært professionsviden gennem uddannelsesforløb og viden, der gennem erfaringer tillæres og fungerer som referencegrundlag og afsæt for handling.

Socialpædagogen er ofte i en situation, hvor der handles på et ubevidst grundlag, idet vi erfaringsmæssigt ved, hvad vi skal gøre i en given situation. Socialpædagogen, kan man sige, eksponerer intuitiv viden i selve handlingen. Grundlaget for socialpædagogisk teoretisk viden er baseret på samfundsmæssige strukturelle organisatoriske forhold og forandringer, på subjektive oplevelser, følelser, behov, kundskaber, vurderinger og holdninger. Socialpædagogisk praksis indbefatter teori, viden om hvor man er og hvor man er på vej hen, evnen til at resonere gennem brug af viden er et centralt element i socialt arbejde. I København..... (båndet er løbet ud).

SL-politikpapir om kvalitetsarbejde på det socialpædagogiske arbejdsområde

SL's overordnede syn på arbejdet med kvalitet i socialpædagogisk arbejde

– vedtaget i Hovedbestyrelsen juni 2000.

Disposition:

1. Indledning
2. Lidt om kvalitetsbegrebet og tænkningen indenfor kvalitet
3. SL's holdninger i arbejdet med kvalitet
4. Hvad betyder det konkret for SL's indsats?

1. Indledning

Kvalitet og kvalitetsbegreberne har vundet indtog. Der er forskel på, hvordan det gribes an – men ingen vil ikke gerne kunne sige "*vi arbejder også med kvalitet*". Nogle steder er arbejdet med kvalitet symbolsk og foregår mere på snakkeplanet og i de strategiske planers fine ord end i praksis. Andre steder er det at arbejde med kvalitet noget man gør systematisk og som en integreret del af dagligdagen. Imellem de to yderpositioner findes ligeså mange forskellige måder at gribe det an på, som der findes arbejdspladser. Det skyldes bl.a., at de socialpædagogiske tilbud er på forskelligt udviklingstrin og at hver enkelt organisation har sit eget særpræg – og det er godt.

I SL ønsker vi, at vore medlemmer i deres dagligdag ikke bare forholder sig til kvalitet som et abstrakt og u håndgribeligt modefænomen. Vi mener, at SL som forbund skal forholde sig offensivt til kvalitetsudvikling. Vi mener, at arbejdet med kvalitet vil styrke det socialpædagogiske arbejde, forbedre indsatsen overfor de brugere vi betjener, styrke faget og arbejdsglæden. Det er imidlertid afgørende for, at dagsordenen "kvalitetsudvikling" indløser de positive potentialer, at vi ikke passivt afventer, at omgivelserne definerer kvalitet i socialpædagogisk arbejde. Tværtimod skal vi i SL gå aktivt ind og bearbejde de kendte kvalitetsredskaber således, at de kan udgøre en forlængelse af vore hidtidige bestræbelser på at forbedre kvaliteten i det socialpædagogiske arbejde. Vi tror med andre ord på, at arbejdet med kvalitet i praksis er til gavn for både medarbejdere og brugere og at det bidrager konstruktivt til samarbejdet mellem de socialpædagogiske tilbud og samarbejdspartnere. Derfor ønsker vi at være i front, når det handler om at arbejde med kvalitet.

2. Lidt om kvalitetsbegrebet og tænkningen indenfor kvalitet

Vi bruger i dag ordet kvalitet i mange sammenhænge – og ofte uden at definere det nærmere. Der er i samfundet i dag en generel opfattelse af, at kvalitet er noget godt. Men hvad er kvalitet? Hvordan kan det bestemmes? I hvilke sammenhænge er arbejdet med kvalitet relevant?

Når vi arbejder med kvalitet i de socialpædagogiske tilbud i dag, tager vi udgangspunkt i, at vi kan påvirke kvalitet. Kvalitet er noget den enkelte socialpædagog kan vurdere og have en holdning til. Men kvalitet er også noget, som brugeren oplever. Vi står med jævne mellemrum i en diskussion om, hvem der egentligt skal definere kvalitet: Er det fagpersonen – eller er det brugeren? For SL er det klart, at kvalitet skal defineres som den af brugerne oplevede kvalitet. Men brugernes oplevelse af kvalitet kan ikke erstatte den faglige vurdering og samfundets omsorgsforpligtigelse. Man kan være nødt til at vælge en faglighed, som brugerne ikke ønsker. At sætte fokus på brugernes oplevelse af kvalitet må ikke blive det samme som bevidstløst at løbe efter brugernes ønsker.

Desværre er den aktuelle kvalitetsdiskussion svær at forholde sig til, da det vrirler med forskellige begreber om kvalitet og ofte uden at de defineres nærmere. Der tales om kvalitetskontrol, kvalitetssikring og kvalitetsforbedringer m.v. I dette papir vil vi ikke gå nærmere ind på en konkret definition af alle termerne, men alene slå fast, at i vores definition af kvalitet opfatter vi begrebet kvalitetsudvikling som samlebegrebet for det, vi lægger vægt på: Kvalitet i dagligdagen som igen er næsten synonym med faglig udvikling.

I dagens diskussion er der ligeledes blevet en tilbøjelighed til at sidestille kvalitetsarbejde med standarder og målinger. Og disse ting har da også noget med kvalitet at gøre. Men kvalitet er ikke lig med resultatmåling. Målinger er en god ting i mange sammenhænge: Indsamling af data kan være med til at forbedre den socialpædagogiske indsats, da vi bliver i stand til at kortlægge, hvad der virker – og hvad der måske ikke virker. Men kvalitetsarbejde er andet og mere end det. Kvalitetsarbejde beskæftiger sig med både processer og resultater, og det er ikke en regel, at det kun kan handle om det endelige "produkt". Det løbende arbejde med behandlingsplaner, udvikling i samarbejdet på arbejdspladsen mv. kan også behandles indenfor kvalitetsdefinitionerne. En forudsætning for at arbejde med kvalitet er dog, at man som arbejdsplads véd og kan sætte ord på, hvad man står for – med andre ord, at man arbejder med sit værdigrundlag.

Det er vigtigt for SL, at der bag den øgede fokus på kvalitetsarbejde ikke primært er et ønske om kontrol. For SL er kvalitetsarbejde lig med udvikling og læring: Vi ønsker gennem en stadig forbedring af det socialpædagogiske arbejde at skabe udvikling eller livskvalitet hos den enkelte bruger samt at skabe et udviklende arbejdsmiljø for vores medlemmer. Samtidig kan den øgede fokus på kvalitet – og de deraf følgende evalueringer af arbejdet – dog også være med til at synliggøre det vigtige arbejde, der gøres indenfor det socialpædagogiske område. Herved bliver beslutningstagerne bedre i stand til konstatere, at det socialpædagogiske arbejde gør en forskel.

3. SL's holdninger i arbejdet med kvalitet

Når der tales om kvalitetsudvikling handler det ikke om at sætte spørgsmål ved den socialpædagogiske faglighed. Som udgangspunkt vil vi fastholde, at pædagogikken er i orden, men at den naturligvis kan udvikles videre. Den socialpædagogiske handlekompetence er grundlæggende god – og vores basale pædagogiske holdninger vedrørende brugerne er vigtige at fastholde i diskussionen om kvalitet.

Hermed er alt dog ikke sagt. Som pædagoger er vi os nemlig bevidst om, at ikke alt det arbejde, der udføres, er af lige høj kvalitet. Det handler derfor om løbende at ændre arbejdspladserne, så de udvikler sig i forhold til at øge brugernes oplevelse af kvalitet. Arbejdspladserne skal sættes i stand til at sikre en målrettet indsats i retning af at styrke de værdier, der ligger bag socialpædagogikken. Det betyder eksempelvis, at SL skal markere nogle holdninger til, hvordan brugerne skal have indflydelse på dagligdagen. Vi skal give nogle bud på, hvordan vi i dagligdagen kan sikre, at vi tager brugerne ved hånden – og hvordan vi kan vise politikerne, at vi gør det.

I SL vil vi også sætte fokus på de rammer, man har for arbejdet: Det er en svær situation at arbejde med kvalitetsudvikling, hvis man har meget dårlige rammer for udførelsen af den socialpædagogiske praksis. Vi ønsker derfor at fastholde, at der er en sammenhæng mellem ressourcer, kvantitet og kvalitet.

For SL er det derfor vigtigt at være med til at markere den faglige udvikling. Vi skal være med til at vise omverdenen, hvad god faglighed er. Og vi skal være villige til at dokumentere det i forhold til politikere og administratorer i kommuner og amter.

I vores synliggørelse af kvalitet ønsker vi at tage udgangspunkt i fire elementer:

- den faglige kvalitet (forstået som den konkrete faglige praksis, den faglige metodeudvikling m.v.)
- den organisatoriske kvalitet (forstået som arbejdsprocesser, samarbejdsrelationer, dokumentationer af det daglige arbejde m.v.)
- den brugeroplevede kvalitet (forstået som brugernes mulighed for indflydelse og dialog, inddragelse i egen behandling, inddragelse i evaluering m.v.)
- den personlige kvalitet – eller handlekompetence (forstået som den personlige, professionelle tilgang til opgaven, menneskesyn, holdninger og værdier m.v.).

I det følgende vil vi opdele kvalitetsdiskussionen i noget, der handler om fagpolitik – og noget, der handler om kvalitet generelt.

Den fagpolitiske dimension:

SL's fagpolitiske holdninger handler både om forhold, der relaterer sig til selve arbejdet som socialpædagog og om forhold, der knytter sig til det at være ansat.

Som socialpædagog er det vigtigt:

- At kunne hjælpe og støtte brugeren til et liv med kvalitet.
- At bidrage til en samfundsmæssig opmærksomhed overfor samfundets svageste.
- At kunne anvende og udvikle sine socialpædagogiske kvalifikationer.

For SL starter og slutter kvalitet med brugerne. Det er barnet, den unge eller den voksne handicappede arbejdet retter sig imod. Det er her, vi skal finde svaret på spørgsmålet: Gjorde vi en forskel? Var vores arbejde udslagsgivende i menneskers liv?

Det betyder samtidig, at menneskesynet og en diskussion af værdier og mål for arbejdet bliver meget centrale i en kvalitetsdiskussion: Det må stå klart for os, hvad vi ønsker at bidrage med – og hvad vi håber at opnå med vores arbejde. For SL er holdningen, at vi altid ser det enkelte menneske som unikt og kompetent. Det er samtidig forhold, der er af stor betydning for, hvordan man kan arbejde med evalueringer, målinger og standarder. Evalueringen må holdes op mod målet for det socialpædagogiske arbejde.

SL forventer, at anvendelsen af kvalitetsredskaberne skaber større indsigt i de svageste grupperes problemer og dermed kan være med til at øge forståelse for den socialpædagogiske indsats i forhold til dem.

Fagpolitik handler dog også om det at være ansat. Det handler derfor om:

- Lønforhold
- Medbestemmelse
- Indflydelse på egen arbejdssituation
- Arbejds miljø
- Arbejdsglæde

SL's holdninger er her:

- At arbejdet med kvalitet bør foregå i et koordineret samspil mellem det enkelte tilbud og den anbringende myndighed, så der opnås helhed og sammenhæng, eksempelvis vedr. handleplaner.
- At arbejdet med kvalitet bør betragtes som en del af medlemmernes løbende opkvalificering.
- Arbejdet med kvalitet skal være med til at give medlemmerne en øget indflydelse på egen arbejdssituation og være med til at støtte medarbejderen i udviklingen af egne faglige kvalifikationer og pædagogisk praksis.
- At "ny løn" er ét af redskaberne til kvalitetsudvikling. For SL er "ny løn" ikke alene et spørgsmål om "mer løn". Vi ser løndannelsen som en mulighed for at fremme det pædagogiske arbejde – det arbejde, der er årsagen til, at man er

socialpædagog. Dette kan bl.a. ske ved, at løndannelsen tager sit udgangspunkt i værdier og pædagogiske mål på arbejdspladsen. Ideen med "drejebogen" om ny løn, er netop at bearbejde "ny løn" således, at kollektive pædagogiske værdier bibeholdes og fremmes og således, at kvaliteten af arbejdet udvikles. SL ønsker således, at der udvikles en tættere sammenhæng mellem kvalitetsredskaber og "ny løn".

- At samarbejdet med Socialministeriet, uddannelsesinstitutioner m.v. bør intensiveres for at sikre, at SL har indflydelse på, hvilke kvalitetsredskaber, der anvendes på det socialpædagogiske område. SL ønsker endvidere, at kvalitetstænkningen får en øget opmærksomhed i uddannelsesforløbet.

Generelt om kvalitetstænkningen:

SL mener:

- At arbejdet med kvalitet i socialpædagogisk arbejde er en udfordring – ikke en umulighed. De særegne forhold skal dog naturligvis tilgodeses. Der er ikke tale om en traditionel vareproduktion, men om et stykke pædagogisk arbejde.
- At arbejdet med kvalitet ikke kun vedrører brugerkontakten. Samspejlet mellem ledelsesform og ledelsesfilosofi, de organisatoriske forhold, mulighed for videreuddannelse, arbejdsforhold m.v. påvirker alt sammen kvaliteten i kerneydelsen og bør derfor inddrages i overvejelserne om, hvordan man skaber bedst mulig kvalitet i det socialpædagogiske arbejde.
- At formålet med kvalitetsarbejde er udvikling og læring frem for kontrol. SL er bevidst om, at den øgede fokus på kvalitet også kan bruges i et kontrolperspektiv. Dette skal dog ikke forhindre os i at arbejde aktivt med udviklings- og læringsperspektivet.
- At kvalitetsarbejde ikke kun er måling af effektivitet. Der er således ikke tale om, at den pædagogiske faglighed erstattes af målinger. Kvalitetsarbejde er meget, meget mere: faglig snak, indsigt i egen praksis, dokumentation m.v.
- At kvalitetsarbejdet er for alle og forudsætter alles aktive deltagelse.
- At kvalitetsarbejde er ligeså meget et redskab til lokal faglig udvikling som for at tilgodese krav fra omgivelserne.
- At kvalitetsarbejdet skal ses som udtryk for en bevidst ledelsesfilosofi – herunder værdibaseret ledelse og systematisk opsamling og anvendelse af akkumulerede erfaringer i organisationen (også kaldet den lærende organisation).
- At kvalitetsarbejde består af en lang række aktiviteter, som udgør fundamentet i en løbende udviklingsproces.
- At de forskellige redskaber, som knyttes til arbejdet med kvalitet, ikke skal være "noget ekstra", men arbejdsredskaber på linje med de øvrige, ofte mere fagligt baserede, redskaber, der anvendes i det daglige arbejde.
- At kvalitetsarbejde er en fortløbende proces, hvor processen er ligeså væsentlig som resultatet. Det forudsætter, at der er fleksible redskaber, som kan tilpasses den enkelte institutions udviklingsbehov og ønsker.

4. Hvad betyder det konkret for SL's indsats?

Ovenstående SL-holdninger har nogle konsekvenser:

SL vil bl.a.:

- Gå i front for at etablere forsøg med nye evalueringsmetoder baseret på en grundholdning om, at
- måling og evaluering er systematiske iagttagelser, der
- skal belyse, men ikke erstatte den socialfaglige vurdering, og som
- sætter brugeren i centrum og styrker brugerens rolle som aktør, samt
- åbner for udviklingsmuligheder.

Arbejdet skal resultere i et eller flere redskaber til at dokumentere pædagogisk kvalitet på den enkelte arbejdsplads. Vi tror på, at dokumentationen skaber bevidsthed om arbejdet og arbejdets indre logik – og denne bevidsthed sikrer kvalitet. Vi tror endvidere på, at synlighed og dokumentation er vigtig i forhold til det politisk/administrative niveau.

- Aktivt påvirke Socialministeriet til at iværksætte forskningsprojekter.
- Se kvalitetsudvikling som et led af den faglige strategi – som skal understøtte eksempelvis den fortsatte udvikling af arbejdspladsen, herunder løn- og ansættelsesvilkår.
- Indtænke kvalitetstankegangen i uddannelsessystemet.
- Se kvalitetstankegangen som en integreret del af den løbende kompetenceudvikling
- Medvirke til at udvikle normer og standarder for udvikling af socialpædagogisk kvalitet. Vi skal turde sætte ord på, hvad god kvalitet er.